

Op 14 september 1934 is het dan eindelijk xover, dat de inschrijving plaats kan vinden. Wie had kunnen denken, dat er na de vlotte start van de heer v.d. Wal nog zoveel struikelblokken op hun weg gelegd zouden worden. (al moet er wel bij gezegd worden, dat de meeste van deze obstakels geconstrueerd waren door hun eigen besluiteloosheid) Maar goed, dat is nu voorbij. Met een aantal inschrijvers komt de heer R. v. d. Meer uit Kooten als laagste uit de bus. Hij wil het werk uitvoeren voor /3624.-, en het wordt hem gezegd.

Eindelijk, ja eindelijk is dan nu het moment aangebroken, dat de realisatie van de plannen kan beginnen.

Voor de hele schoolvereniging, voor het bestuur en voor het personeel, maar wel heel in 't bijzonder voor het hoofd der school, de heer Strating is dit een geweldig ogenblik geweest. Zijn school, waaraan hij in 1905 zijn werkzaamheden was begonnen, toen een tweemansschooltje, in 1910 al uitgebreid met een derde lokaal, nu uitgegroeid tot een volwaardige viermansschool. Een voortdurend opgaande lijn door die 29 jaren, dat hij hij hier nu werkzaam is. Wat een voldoening, wat een blijdschap, wat een dankbaarheid!

En dan

Het werk is nog maar net begonnen; er is een doorbraak

* licht de hele omgeving van de kerk en de haven erg veel op een poollandschap.

In het jaarverslag over 1934 lezen we: „Er is door veel vereenigingen veelvuldig gebruik gemaakt van de schoollokalen om te vergaderen, wegens de brand waarbij de kerk en de achtergelegen lokalen alle in de asch gelegd werden.”

gemaakt door de noordelijke muur, waar het vierde lokaal gebouwd zal worden en - dan krijgt meester Strating een zware hersenbloeding. Dit was in de vroege ochtend van de 2de oktober. De vorige dag heeft hij zijn moeder in Kantens nog een bezoek gebracht. Op de namiddag van diezelfde dag ging hij ook nog even langs secretaris H. Brouwer om enkele zaken te bespreken, die op de bestuursvergadering van 2 oktober zouden worden behandeld.

Zijn joviale groet: „Nou tot morgenavond dan.” waren de laatste woorden, die ik van hem hoorde, zo schrijft de secretaris in het jaarverslag.

Op de vierde oktober vergadert het bestuur dan. Men weet niet, hoe het verloop van de ziekte zal zijn en daarom wordt meester Duijst benoemd tot waarnemend hoofd. Daarna heeft men gezamenlijk een bezoek gebracht bij de ernstig zieke. Het jaarverslag over 1934 geeft dit als

Achter: Griet v. d. Kooi, Pietje Feitsma, Jannie Ruiter, Jeltje Stelham, Hinkel v. d. Woude.

Voor: Berendje Bouius, Sjoerdje Geertsma, Anna Detmar.

Bedienende jongedames - Koninginnefeest. Foto - 1934 -

volgt weer:

„Den vierden oktober, een uur voor zijn dood, stond het geheele Bestuur en Meester Duijst, toen al het waarnemend Hoofd onzer School, nog aan zijn ziekbed, wij hebben gezien het kruigen van het lichaam, het klamme kweek op voorhoofd en handen, gezien de doodsstrijd. Dienzelfden avond van den vierden October nog is van ons heengegaan het Hoofd der School, Jacob Strating; midden uit zijn arbeid werd hij opgeroepen. God brak plotseling het werk af, dat hij nog meende te moeten doen.”

Dit was een gebeuren, dat in Ewijzel niet van de ene dag op de andere vergeten werd. Hoe zou dat ook kunnen. Gedurende bijna 29 jaren had hij door zijn werk, door zijn optreden, door zijn persoonlijkheid een stempel gedrukt op de gemeenschap, waarbinnen hij functioneerde. Jaren, tientallen jaren na zijn dood werd je nog geconfronteerd met deze invloed door gesprekken, die je had met oud-leerlingen van hem, door de manier, waarop ze je tegemoet traden.

Een enkel voorbeeld ter illustratie:

Een oud-leerling vertelde mij het volgende: „Ik was als soldaat in garnizoen in het zuiden des lands. Eens was ik met drie vrienden op reis naar huis. We namen met z'n vieren in zo'n klein compartimentje, zoals de treinen die toen nog hadden. De taal, die we gebruikten, kon niet direct tot de meest verheffende zijing van de menselijke geest gerekend worden en af en toe rolde er ook wel een woord uit onze mond, dat ronduit grof was.

Plotseling zagen mijn haren ten berge. Toen er uit het naastliggende hokje een ruare (mij maar al te bekende) stem klonk: „Vriend, kom eens hier!!”

Geloof het of niet, mijn ontraag voor deze man was zo diep geworteld, dat ik me (mijn znuivende vrienden ten spijt) van mijn zitplaats verhief en me schoorwendend bewoog in de richting vanwaar de stem zich had laten horen. Daar zat hij... groot, ruare, breed in al zijn geweldigheid, de knieën een meter uit elkaar (net als vroeger!) en ik mocht (net als vroeger) daar

*

Uit de ledenvergadering van 7 febr. 1930:

„Men zou wel eens weten, waarom de kinderen ter gelegenheid van de geboorte van Prinses Beatrix niets hadden gekregen, terwijl het gemeentebestuur nog wel een kwartje per leerling beschikbaar had gesteld.”

Het bestuur spultert wat tegen en beweert dat zij „eerstens niet tijdig wisten van dit extraatje van de gemeente en daarom naderhand hadden besloten dit dan maar te bewaren tot het a. s. 40 jarig jubileum van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, zodat er dan wat royaler feest gevierd kan worden.”

De leden nemen hiertoe echter geen genoegen en stellen dan: „hoewel wij een bovenbest bestuur hebben, hebben ze toch, gezien wat andere scholen gedaan hebben, in deren niet goed gehandeld.”

Toen boog het bestuur deernedig het hoofd, „erkende deze fout ten volle en zegde toe, beter te doen zullen bij de geboorte van een volgende prinses.”

(En als dat nou eens een prins was geweest...?)

„Na eenige onbelangrijke zaken besproken te hebben, verlaat het waarnemend hoofd der school de vergadering.” *

(Dan had de man net zo goed thuis kunnen blijven.)

„Allen in de bestuurskring zijn éénparig van oordeel, dat het wenschelijk is, ds. ten Brink te vragen als installateur van het nieuw benoemde hoofd, den heer S. v. d. Kwaaq op te treden.” *

tussen gaan staan. Een standje, dat ik toen gehad heb..."

Nepjes gedrag en wellevendheid stonden bij meester Strating hoog aangeschreven. Hij ontplooiëde velerlei activiteiten. Op kerkelijk en politiek terrein was hij als echte Calvinist weerbaar en strijdvaardig. Misschien wel eens wat al te! Nog eens te feller was zijn strijd tegen drankmisbruik. Een vurig voorstander van de drankbestrijding was hij zijn leven lang.

De tijd ging evenwel verder. De winter maakte plaats voor de lente. De bouw kwam klaar. Op 7 mei 1935 wordt voor het eerst in het nieuwe „bestuurslokaal” vergaderd. (Intussen waren ze er ook achter gekomen, dat zo'n geval „bestuurskamer” genoemd werd.).

Na het overlijden van meester Strating tot op deze datum waren de vergaderingen gehouden ten huize van de penningmeester, de heer Andr. Nicolai.

Er was een nieuw hoofd der school benoemd; dit was de heer S. v. d. Kwaaq. Ook dit hoofd heeft een lange reeks van jaren onze school gediend. Zijn naam zullen we verder op in dit boek nog vaker tegenkomen.

Hiermee wil ik deze episode van de dertiger jaren besluiten. Het was een periode van zorgen en van zegeningen, van vreugde en van verdriet, van twijfel en van vertrouwen, van dankbaarheid bovenal, zelfs, als daar naar onze hedendaagse begrippen, soms maar weinig reden voor was.

1940 - 1945 en de 10 jaren daarna.

A. Oorlog en bezetting - en de naweeën daarvan.

Om een wat vloeiende overgang van het vorige deel naar dit stukje te krijgen, grijp ik nog even terug naar een voorval, dat zijn oorsprong had in 1939, en dat pas tot een afronding komt in het jaar 1942.

Een spreekwoord zegt: „Je moet geen slapende honden wakker maken.“ Dat dit zeker waarheid bevat, mag blijken uit het volgende:

Op de ledenvergadering in januari 1939 wordt door één van de aanwezige leden de opmerking gemaakt, dat de huur van het schoolhuis toch wel wat aan de hoge kant is.

De hoofden van de Openbare scholen betalen namelijk aanmerkelijk minder. Door het bestuur wordt echter gesteld, dat, gezien de regelmatig weerkerende onderhoudskosten, de huur beslist niet verlaagd kan worden. Dat zou onverantwoordelijk zijn. Daarbij blijft het die avond.

De discussie is het hoofd der school, die met gespitste oren heeft geluisterd, niet ontgaan en hij komt tot de conclusie, dat hij te gelegener tijd daar best eens op in zou kunnen spelen.

Hij wil de zaken niet forceren, gedachtig aan het gezegde: „Voorzichtigheid is de moeder van de porcelijnkast“ en daarom duurt het tot de maand juli, eer hij nog eens voorzichtig een balletje opgooit over dere hwestie. Jammer genoeg voor hem is die avond de penningmeester niet aanwezig en de overige bestuursleden vinden dat aanleiding genoeg om een eventuele beslissing uit te stellen tot de eerstvolgende bestuursvergadering.

Op de vergadering van november komt het inderdaad weer ter tafel, maar dan is de toestand niet veel gunstiger.

Vanwege de onzekere toekomst (de mobilisatie is intussen een feit geworden) en de vele dubieuze factoren als onder-

Achter: Oene Douma, Doeke Hienstra, Ypske Posthumus,
 Hielke Merkus, Fheunis Rispens, Jacob Hlansma.
Midden: Risdje Kamminga, Lutske Feitsma, Grietje Tol,
 Syke Haanstra, Beke Gjoelker, Annie v. d. Veen, Joke Veenstra,
 Annie Tol, Berend Bouwman, Renae v. d. Wal.
Voor: Piet Tuinstra, Annie Duursma, Famme Scholke,
 Lotje de Graaf, Fine Duyt, Grietje Posthumus, Johannes Kobus.

Vergroting van kiekje, genomen ± 1944.

Hoals overal, was er ook op het gebied van de brand-
 stofleverantie een moordende concurrentie. Zo krijgt
 op zeker moment een andere leverancier de gunst, om-
 dat hij de turven 10 cent per duizend goedkoper wil
 leveren en ze dan ook nog gratis wil opstapelen in het
 turfhok. In het jaar 1940 wordt de naam van Ade Haan
 voor het eerst genoemd. *

hondskosten, duurder wordende materialen e.d. durft het bestuur op dat moment nog geen beslissing te nemen en wordt het voorlopig maar weer een eind weggeschoven. Het volgend jaar maar eens weer zien, zo is men van mening.

Ja wel, maar het volgend jaar is 1940, en dan breekt de oorlog uit. Dan komen er zoveel andere dingen, die de aandacht vragen, dat het rond de huurverlaging een hele tijd stil blijft. Maar wat in het vat zit, verzuurt niet. Het is midden 1942, als het nog eens in alle bescheidenheid op tafel wordt gelegd. En ja hoor, dan komt het toch klaar. De huur wordt verlaagd van f 264.- naar f 228.- per jaar.

Tegen die tijd zitten we in ons land al ruim twee jaar onder Duitse beretting

Meester

Ik heb van morgen
om vier thuis gehouden
want we waren gister
avond laat thuis
gekomen. We waren
maar een beetje
gewoest. En dat was
ik bang dat I en
school in slaap viel

Gegruet

het maar kon, geïndoctrineerd worden door de nationaal-socialistische ideeën. En hoe nou men dat het beste kunnen realiseren? Toch zeker door de jeugd te beïnvloeden. Dat hebben ze dan ook voortdurend geprobeerd.

Zo komt als eerste opdracht, dat alle foto's, waarop Prins Bernhard voorkomt, onmiddellijk uit de school verwijderd moeten worden. Dit voorschrift geldt evenveel voor alle wacht-

Al vrij gauw kwamen in 1940 de eerste verordeningen van de berettende macht. In eerste instantie hadden die betrekking op allerlei openbare gebouwen. Met name die gebouwen, die gebruikt werden voor het geven van onderwijs hadden zich, volgens een begeleidend schrijven, strikt aan de voorgeschreven regels te houden. Dit laatste is heel wel te begrijpen, als men bedenkt, dat de Duitsers maar één doel hadden, nl. de berette gebieden moesten zo snel en zo effectief als

Achter: Oene Douma, Doeke Henstra, Alle Hiemstra, Renze v. d. Wal, Harrie v. d. Wal, Harmen Kamstra, Jacob Hansma.
Midden: Bindert Stel, Harlientje Kuwert, Hendrikje Posthumus, Akke v. d. Rand, Frijntje Merkus, Johanna Scholke, Sietske Huidersma, Jacob Veenstra, Feake v. d. Veen.
Voor: Sijke Hoekstra, Annie v. d. Bij, Anneke Reitsma, Keeltje Smid, Jolijntje de Wilde, Yfshkje Yfje Bouwman, Hilte de Graaf, Sjoukje de Graaf. Vergroting van kiekje - ± 1944.-

Personeel:

Zittend: Juffr. Rosier, Meester v. d. Kwag, Juffr. Brouwer,
Staan: Meester Bijma, Meester v. d. Meer, Meester Wouda,
 Meester Holwerda.

Foto - 1945 -

hamers, hallen, kantines en kantoorruimten.

Later werden de boeken, die in school aanwezig waren, aan een controle onderwerpen. Bepaalde exemplaren werden er uit gelicht en verboden verklaard. Daarnaast kwam het consigne, dat boeken van Joodse schrijvers besteld uit de school geweerd, en zo ze er voorkwamen, verwijderd moesten worden.

Alle vergaderingen, die door 20 of meer personen werden bezocht, mochten slechts gehouden worden, als daarvoor een vergunning was verleend. Dit speelde natuurlijk ook een rol in het schoolleven. Er moest nu ook vergunning worden gevraagd worden voor ledenvergaderingen en voor ouderavonden.

* In het jaar 1942 is na een keer ernstige ziekte op de leeftijd van 11 jaar, Johannes Hamstra, leerling van onze school, overleden.

Al vrij spoedig kwam de beretter op de proppen met bepaalde maatregelen, betrekking hebbend op de benoeming en het ontslag van leerkrachten.

In de eerste plaats moesten alle personeelsleden een loyaliteitsverklaring ondertekenen. Maar dat vindt men lang niet voldoende. De druk, waaronder de besturen komen te verkeren, neemt hand over hand toe. Zo moet er in 't vervolg, bij een eventuele benoemingsprocedure, een voordracht van drie kandidaten aan het ministerie worden gezonden. Er wordt meteen maar bij vermeld, dat de secretaris-generaal zich te allen tijde het recht voor behoudt, om eventuele kandidaten af te wijzen en zonnodig zelf met andere namen te komen.

Het is nauwelijks nodig uit te leggen, wat hier achter steekt. Dit is immers de ideale manier, om vrij geruisloos zoveel mogelijk nationaal-socialistische onderwijskrachten in de scholen te infiltreren.

Gelukkig maar, dat vele schoolbesturen in het hele land direct dere opzet door hadden. Ook in Twijzel is men niet van plan, om alles maar voor zoete koek te slikken. Het hier volgende schrijven gaat onverwijld naar Den Haag:

Achter: Pieter de Jong, Sieberen de Vries, Mevr. v.d. Kwaaq, Mevr. Hiemstra, Anne de Haan, Mevr. de Jong, Meester Bergsma, Meester Wouda, 1de rij: Mevrouw Blauw, Willem Nicolai, Mevr. Reitsma, Meester v.d. Kwaaq.
2de rij: Freerk Hoekstra, Janco Stoker, Wiebe Postma, Eelke Steringa, Oene Douma, Marietje de Haan, Fienke Nicolai, Rennie v.d. Berg, Anneke Kempenaar, Gonnje Reitsma, Wjfe Douma, Boukje Henstra, Jellie v.d. Glas, Gerrit Tol, Wiebe Alma.
3de rij: (op de knieën): Bettie Veenstra, Thijs v.d. Woude, Jellie v.d. Kwaaq, Annie Oosterhof, Alie Hiemstra, Griet v.d. Meer, Saakje Couperus, Boukje Nicolai, Fien Postma, Wiebe Geertsma, Egbert G. Veenstra, Freerk Huidersma, Thijs Huidema, Willem Bruining, Hendrik Bruining.
4de rij: (kittend): Ootske Smid, Bettie Bouwman, Bouke S. Henstra, Jan Durk Detmar, Wiebe Swieringa, Baukje Swieringa, Boukje de Haan, Martje v.d. Berg, Ynskje Postma, Fien Waltje.
Voor: (liggend): Gauke Douma, Klaas Veeninga, Kees Bruining, Tabe Sibrema, Haje Alma.
 Foto - 1948/49 -

Twee bestuursleden worden aangewexen om een beraek aan de school te brengen, gedurende de les-uren; „het hoofd der school zegt, dan niet alleen bij hem, maar ook bij de anderen, dat is wel zoo aardig voor hun.“ *

„ Het Bestuur van de Vereeniging ter bevordering van Gereformeerd Schoolonderwijs te Ewijzel acht zich verplicht te mededeelen, dat het in verband met de laatstelijk aan Uw besluit van 8 april 1941 gegeven uitbreidingen, zich in de onmogelijkheid ziet geplaatst, bij benoeming en ontslag dat besluit verder na te leven en eventuele ontslagen van leerkrachten zijner school, door of namens U opgelegd, te erkennen.

De verantwoordelijkheid, die op het bestuur en op de ouders, die het vertegenwoordigt, rust voor de handhaving van Gods geboden in de opvoeding en het onderwijs der jeugd, heeft ons om des gewetens wille tot deze beslissing genoopt. ”

Dit was waarachtig geen geringe zaak. Een gelukkige omstandigheid hierbij was wel, dat het Christelijk onderwijs vrijwel in zijn geheel ditzelfde standpunt innam. Daardoor is het aantal scholen, dat door de ministeriële maatregel in moeilijkheden raakte, ook beperkt gebleven.

Gedurende de oorlogsjaren werden de ledenvergaderingen steeds gehouden op zaterdagmiddag. Je kunt ook gerust stellen, dat in die tijd bestond geen pretje was, om 's avonds nog eens op stap te gaan. Overal was het stikdonker.

Geen brandende straatlantaarns, de huizen zodanig verduisterd, dat er geen kierkje licht te voorschijn kwam; zelfs de fietslantaarns waren zo afgeschermd, dat er door een spleetje van ongeveer 4 bij 1 cm nog een schimmetje licht op de weg voor je scheen. Als het dan buiten ook nog eens wat mistig was, kon je de kluts volledig kwijtraken.

Een onderwijzer, die destijds in Kollum stond, is van deze situatie het slachtoffer geworden. Hij had wat melk gehaald bij een boer en bij het verlaten van het erf, is hij, misleid door het duister, in de gracht gefietst en verdronken.

Nog een belemmering om 's avonds iets te organiseren was het feit, dat er bij het minste of geringste werd overgegaan tot de verlengde spertijd. Men mocht je tussen 's avonds 8 uur en 's morgens 4 uur je niet meer buiten vertonen.

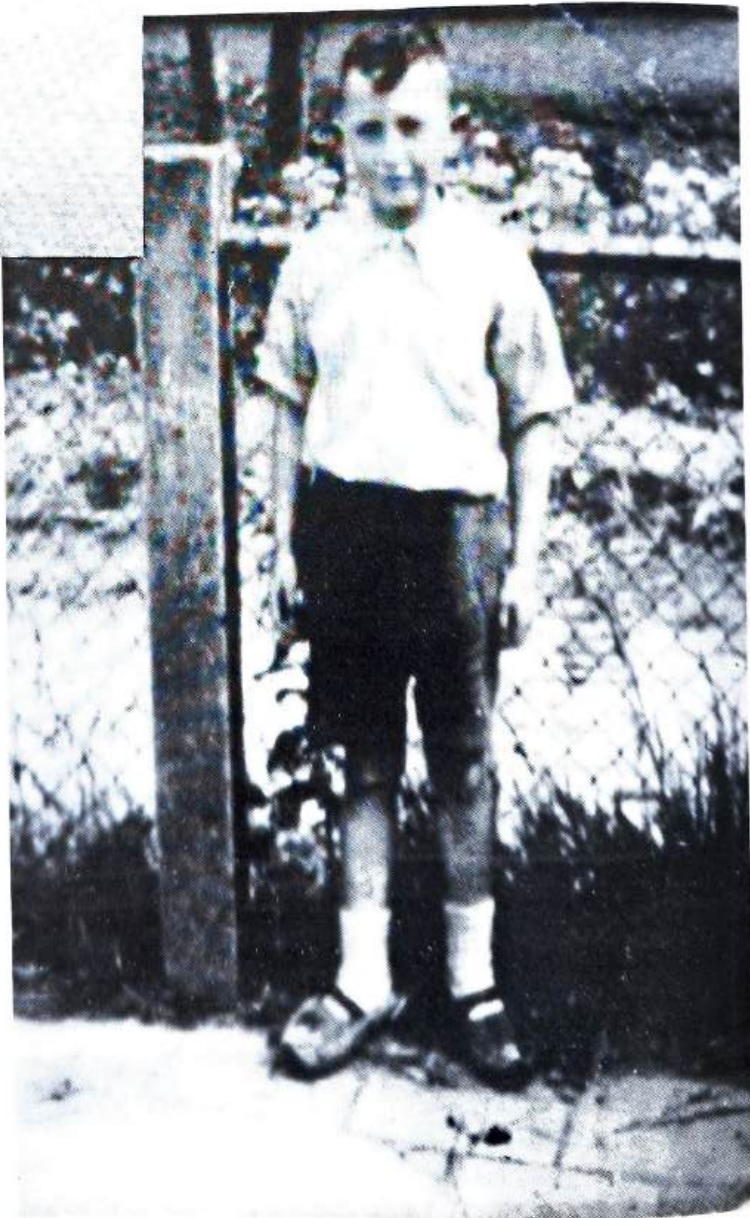
Het aantal vergaderingen bleef dan ook zeer beperkt. Hoe minder men vergaderde, hoe minder ook in het notulenboek kwam te staan. Men kon tenslotte nooit weten, of er niet

In 1946 wordt op de ledenver-
gadering meegedeeld, dat er in
de oorlogsjaren nes Joodse kin-
deren op school hebben gegaan.
Dat kan nu gezegd worden en
dat mag ook wel eens gezegd
worden, vindt de secretaris.
Ferecht!!

← Jolijntje de Wilde.
Twee van de nes.
Hans van der Sluis.
↓

Hulde aan
allen,
die met gevaar
voor eigen leven,
onderdak en
liefderijke
verzorging
aan hen gaven,
die van dag tot
dag vervolgd
werden door
de dodelijke en
allesverterende
haat van hen,
die zich zelf
"Hebermenschen"
noemden

plotseling iemand zou kunnen opdruken, om inraage van de boeken te eisen.

Een andere, bijzonder vervelende toestand was het ook met de brandstofvoorziening. Er werd zo weinig beschikbaar gesteld, dat de school beslist niet regelmatig kon doorgaan. Hoe verder de bezettingstijd vorderde en hoe meer de bezetters in de knoei kwamen, hoe erger de situatie werd.

Het gevolg van één en ander was, dat de kinderen soms wekenlang hoofdzakelijk thuis verbleven. Af en toe kwamen ze dan eens met muisen, dassen, jassen en wanten gewa-pend in de steenkoude school, om wat nieuw huiswerk op te halen. En dan maar hopen, dat er toch nog iets van te-recht zou komen.

De laatste winter voor de bevrijding liep het wel helemaal „yn 't hondert.“ De Wehrmacht had de school gevorderd. Dus was het met het schoolgaan helemaal afgelopen.

Daar de laatste bestuursvergadering uit die jaren is ge-houden in februari 1945, is het niet met zekerheid te zeg-gen, hoe lang deze situatie precies heeft geduurd.

Wel wordt uit de notulen duide-lijk, dat het per-soneel, dat aan de school werk-raam was, alle-maal de dans was ontsprongen. „Een voor één doken ze allemaal weer op,“ zo ver-meldt de secre-taris.

Al.

Aangezien wij dicht bij Zwagerveen wonen en onze en daarmee ook zijn of familie allemaal naar dat feest gaan, zou daar ook graag heen willen. Kan hij daarvoor vrij van U krijgen

In een land, dat zo leegge-plunderd was gedurende vijf bezettingsjaren,

Bij voorbaat dank

Hooft.

Op deze beide bladzijden niet u twee foto's, die elkaar gedeeltelijk overlappen. Toch geef ik van beide foto's al de namen.

Achter: Meester Wouda, Sijke Raanstra, Siewohe Veenstra, Berend Bouwman, Mark Kamstra, Gjalting Kamstra, Johannes R. Nicolai, Hemko v.d. Waag, Jacob Veenstra, Jan de Bruin, Hendrik Stoker, Hielke Merkus, Tamme Scholte, Hle Hiemstra, Anne Bouma.

Midden: Jitske Veninga, Sijtske v.d. Kooi, Ytje Veninga, Renstje v.d. Waag, Tiny Duyst, Ypie Dam, Froukje Kamstra, Roel de Graaf, Dienke Nicolai, Goerd Bloemhof, Sietske Huidersma, Neeltje G. Tol, Hkke v.d. Land (half Neeltje Smid)

Voor: Fheunis Rispens, Geertje Kamstra, Beke Tjoelker, Griet Bruining, Griet A. Tol, Ynskje Ytje Bouwman, Geertje Huidersma, Bine Duursma, Anna C. Bruining.
en nog een arm van Johannes Kobus.

Deze foto's zijn genomen tijdens een reisje naar een landbouwtentoonstelling in Leeuwarden. Waarschijnlijk min of meer onder de luifel van de Waag. Daardoor is de achtergrond zo donker geworden.

Het is maar gelukkig, dat deze foto in twee keer is genomen, want een aantal kinderen in dat elkaar overlappende gedeelte komen op deze foto veel duidelijker uit, omdat ze nu meer in de zon zitten.

Gedeeltelijk krijgt u nog eens dezelfde namen.

Achter: Jacob Teestra, Jan de Bruin, Hendrik Stoker, Hielke Merkus, Tamme Scholte, Alle Hienstra, Anne Bouma, Jan de Haan, Oene A. Douma, Johannes Heijer, Fabe Sderinga, Jacob Hansma, Tufft. Andringa.

Midden: Tpie Dam, Froukje Hamstra, Roel de Graaf, Dientke Nicolai, Sjoerd Bloemhof, Sietske Huidersma, Neeltje G. Tol, Akke v. d. Rand, Neeltje Smid, Annie Duursma, Liskje Kamminga, Rutse Feitsma, Johanna Scholte, Hiltje Postma.

Voor: Griet A. Tol, Ynskje Ytje Bouwman, Geertje Huidersma, Bine Duursma, Anna C. Bruining, Johannes Kobus, Jan Veninga.

Foto ± 1947.

Achter: Meester Wouda, Hendrik Bruining, Pietje de Bruin,
 Wiebe Geertsma, Jellie v. d. Glas, Kees Bruining, Fri Feitsma,
 Oene P. Douma, Juffr. Alinnema, Meester v. d. Bij.
2de rij: Boukje Geertsma, Rennie v. d. Berg, Gauke Bouma,
 Fienke Bouwman, Piet Bos, Annie Bouwman, Henk Bos,
 Froukje Detmar, Froukje H. Douma.
3de rij: Fienke v. d. Berg, Foppe Bouma, Martje v. d. Berg, Meester
 v. d. Thwaag, Saakje Couperus, Oene H. Douma, Bettie Bouwman.
4de rij: Bouke Bruining, Jan Bouius, Annie Bruining, Wiebe P.
 Douma, Aukje Detmar, Jan Durk Detmar, Daede Brouwer.
 Foto - 1950/51 -

Juffr. Andringa krijgt een doucortje van 100. -
 Het bestuur is, naar ze zelf zeggen, er niet zo sterk
 van overtuigd, dat niets nou nodig is, maar ja, je
 moet wel eens wat, als genabuurde scholen ook der-
 gelijke financiële hoogstandjes maken.

*

en met name in de laatste tijd, kon je moeilijk verwachten, dat er direct na de bevrijding op 5 mei 1945, weer van alles en nog wat volop te krijgen zou zijn. Vrijwel alles wat hier voorradig was, kwam de Duitsers te pas.

Als dan ook de scholen weer beginnen, en alle leerkrachten weer op kappel verschijnen, is er voorlopig geen schijn van kans, dat de handwerkklessen ook meteen weer kunnen beginnen. Het uiteraard benodigde materiaal daarvoor ontbreekt ten enenmale. Wie dere tijd nog bewust heeft meegeemaakt, zal zich zeker nog kunnen voorstellen, hoe de winkels er toen uitzagen; vooral in de manufacturenwinkels was het erg: lege schappen, planken, vitrines, kasten, vakken en toonbanken.

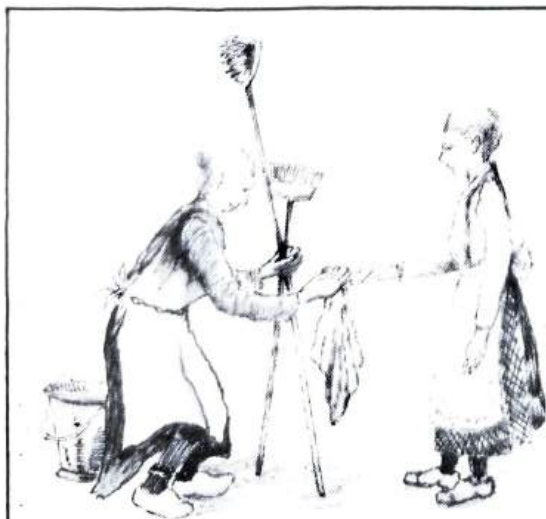
Zuffr. Andringa komt op 28 mei 1946 met het dringende verzoek bij het bestuur, om weer met de handwerkklessen te mogen beginnen. (dat was dus meer dan een jaar na de bevrijding.)

Het bestuur geeft toestemming, om roetsjes aan weer wat te beginnen met de kleintjes en als dan langzamerhand de materialen weer wat ruimer beschikbaar zijn, zullen ook de grotere meisjes er geleidelijk aan weer bij betrokken worden.

"Zuffr. Andringa neemt hier genoegen mee en zegt ons vaarwel."

Een ander punt, dat in die na-oorlogse tijd nogal vaak op de agenda prijkt, is het herstel van het schoolplein

Dat is geen wonder. Howel in de bezettingsjaren als tijdens

In het jaar 1945 legt de vrouw * van B. Hiemstra haar werk als schoolschoonmaakster neer. Gedurende 22 jaar heeft ze dit werk met grote trouw gedaan. Haar opvolgster wordt nu Wed. Bloemhof op een salaris van f 250.- per jaar.

Overdracht van de bekenen der waardigheid.

Achter: Meester v. d. Bij, Meine Veenstra, Gerrit Tol, Meester
 Wouda, Saakje de Vries, Thijs v. d. Woude, Alie Veenstra
 Eelke Huidema, Gijbke v. d. Kwaag, Meester v. d. Kwaag.
2de rij: Alie v. d. Velde, Yfje Visser, Bessie Veenstra, Annie Veenstra,
 Yfje v. d. Veer, Jellie v. d. Kwaag, Henk Tol (voor hem Gijtske
 Veenstra), Fina Waltje.
3de rij: Freek Huidersma, Klaas Veenstra, Juffr. Minnema,
 Johannes Hamstra, Fokke Veenstra, Jellie v. d. Woude.
Voor: Thijs Huidema, Sietske Vonk, Piet Huidema, Johannes
 Huidersma, Hendrik Veenstra. Foto - 1950/51 -

Op een gegeven moment leest men in de notulen: *
 „De Kerkeraden van beide Gereformeerde Kerken zijn
 welkom in de school, maar wel onder het voorbehoud,
 dat ze komen uit echte belangstelling en niet op al-
 le slakken rout gaan leggen.“

en na de bevrijding is het regelmatig door het zware rijdend materieel van vriend en vijand ge(mis)bruikt. Logisch, dat het er niet zonder (plein-)scheuren is afgekomen. Een flinke opknapbeurt is dan ook wel noodzakelijk.

Langzaamerhand komt het normale leven weer op gang. Mede dank zij de "Marshall-hulp" en flink aanpakken van de bevolking komt Nederland al vrij spoedig weer op een behoorlijk economisch peil. En dan begint de periode van een wel steeds toenemende welvaart, die evenwel gekenmerkt wordt door een spiraalsgewijs stijgen van lonen en prijzen.

Economen hebben ons jaren lang willen doen geloven, dat deze moderne manier van bedrijfsvoering en financieel beleid, dank zij het in de hand houden van bepaalde factoren, tot in het oneindige door zou kunnen gaan.

Of die factoren hebben ze per ongeluk uit hun handen laten vallen, of ze hebben zichzelf en ons iets wijs gemaakt. (dit laatste lijkt mij het meest waarschijnlijke !)

Hoe dan ook, de spiraal, die een spankracht bleek te hebben van zo'n dertig jaar, is nu stuk en misschien hoeven we daar niet eens zo erg om te breuen.

Dat er in de na-oorlogse tijd met zijn toenemende mogelijkheden, ook hier ter plaatse werd ingespeeld op de geboden hansen, zal blijken uit het gedeelte, dat hierop volgt.

Hendrik Bruining, Alie Bruining, Annie Bruining.

Een kiekje, dat ik er toch bij wilde hebben, omdat hierop Alie Bruining voorkomt.

Hij is omgekomen met haar man Wieger Rispen door een auto ongeluk. Op geen enkele andere foto kunt u haar vinden.

Achterste drie: Wietske Kobus, Gerrie v.d. Kooi, Ytske Wagenaar.

Midden: Piepje Adema, Frië Kamstra, Neeltje A. Nicolai.

Jantje Feitsma, Juffr. Andringa, Wietske Wagenaar.

Joekje Hoeksma.

Voor: Linke Costerhuis, Wim Costerhuis, Akkie Tol, Grietje Kobus, Renske Scholte, Anneke Bouius, Neeltje Bruining.

Foto - 1947/48. -

De oudste oud-leerling ???

Nou nee ...

Mark Kamstra, tijdens
een optocht -

B. Plannen voor Schoolbouw. (Hier en elders.)

We zagen in het gedeelte over de crisisjaren, hoe onze school uitgroeide tot een viermansschool. Dat was in die tijd van grote krapte haast een wonder, dat er zo maar een lokaal bij de school gebouwd kon worden. Maar nu veranderen de tijden.

Het is een kleine tien jaar na de bevrijding en economisch is er steeds meer mogelijk. Het schijnt een onontkoombare combinatie te zijn, die zich in zo'n situatie van groeiende welvaart steeds manifesteert. Meer mogelijkheden, dan ook meer wensen, meer eisen, meer gekanker, meer egoïsme en daar tegenover minder saamhorigheid, minder zelfopoffering en minder dankbaarheid.

Dit geldt speciaal voor een generatie, die slechts welvaart gekend heeft. Die kennen het woord dankbaarheid niet eens meer, denk ik wel eens. Maar genoeg - dat ene aspect van meer mogelijkheden, dan ook meer eisen - dat wilde ik er even uitlichten.

Zo in 't begin van de 50-er jaren wordt de critiek op schoolgebouw en meubilair steeds sterker. Natuurlijk, er was al heel wat verbeterd. Matglazen ramen waren verdwenen, er waren plafonds aangebracht in de lokalen, de verwarming was al aanzienlijk verbeterd. Maar, als je zag wat er zoal verrees in omliggende dorpen, dan bleef er inderdaad nog heel wat te wensen over. En de mens is nou eenmaal geneigd zich te spiegelen aan de buur, die het beter heeft. Dus is het niet zo vreemd, dat er ook hier gepraat wordt over de toestand van het bestaande gebouw. Zo in 't begin van 1954 komen de eerste geruchten los.

Zou er ook in Twijzel niet iets mogelijk zijn? En zo ja, wat zal dat dan moeten zijn? Verbouw, slopen en herbouw, nieuwbouw?

Merkwaardig genoeg is er vrijwel tegelijkertijd sprake van plannen in de kring van de Vrijgemaakt Gereformeerde Kerk, om zo mogelijk te komen tot de oprichting van een eigen schoolvereniging, die dan op zijn beurt plannen zou moeten ontwikkelen om te komen tot de bouw van een eigen school en dan wordt er speciaal gedacht aan een streekschool.

Achter: Ruurdije Sietrema, Wiebe Postma, Antje Ossinga, Janco Stoker, Hennie Swieringa, Hendrik Merkus, Boutje Swieringa, Roel Nicolai.

2de rij: Juffr. Minnema, Gonnie Reitsma, Roel Mulder, Sjoeke Postma, Siebe v. d. Kooi, Fienke Nicolai, Wieger Rispens, Annie Oosterhof, (daarachter) Meester Wouda, Siebe Ossinga, Meester v. d. Kwag, Piet Gjoelker.

3de rij: Wiebe Swieringa, Tabe Sietrema, Egbert G. Veenstra, Boutje Nicolai, Sjoeke Reitsma, Meester v. d. Bij, Jantje Postma, Ootske Smid, Fienke Nicolai, Eelke Steringa.

Voor: Willem G. Veenstra, Jan Swieringa, Egbert E. Veenstra, Boutje Sietrema, Ynskje Postma, Fien Postma, Hielke v. d. Veen, Johannes Meijer.

Foto - 1950/'51 -

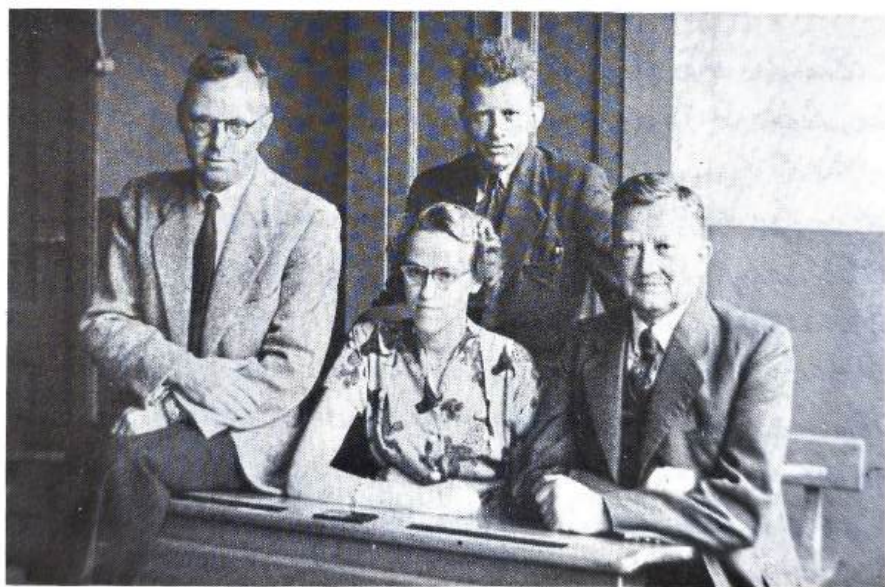
In het jaar 1944 is vrij plotseling overleden
Annie Tol, leerlinge van onze school.

*

Enkele maanden later wordt er een vergadering gehouden, waar door leden van genoemde kerk in principe besloten wordt, dat men zal overgaan tot het stichten van een eigen vereniging.

Enkele leden, hoewel ook lid van deze kerk, zien niet zo zeer de noodzaak van een eigen school en besluiten, mee te blijven werken in onze bestaande vereniging. Zo kwam het ook, dat twee van deze leden nog een reeks van jaren zitting hebben gehad in ons bestuur, respectievelijk als voorzitter en als secretaris. Dit heeft voortgeduurd tot ver in de 60-er jaren; zolang nl. er kinderen uit Vrijgemakht Gereformeerde gezinnen bij ons op school gingen.

Dan was er in de derde plaats ook al eens gedacht aan de mogelijkheid om een kleuterschool te stichten. Op 2 november 1950 was er een commissie benoemd, om eens te onderzoeken in hoeverre er op dit terrein mogelijkheden waren. Die commissie kwam nog voor 't eind van dat jaar met een conclusie, die uitdrukkelijk negatief was.

Meester Wouda, Juffr. Minnema, Meester v. d. Bij, Meester v. d. Zwag.
Foto 1951.

Deze conclusie berustte op de volgende beide punten:

- a. Het leek gewoon een onhaalbare kaart, om de exploitatie van een kleuterschool rond te krijgen.
- b. Het is onwaarschijnlijk, dat men het vereiste aantal kleuters zal vinden om tot stichting te kunnen overgaan.

Achter: Meester v.d. Kuwaag, Bouke Henstra, Aafke Lania, Jeroen
Hoekstra, Pietske Kamminga, Jouke de Jong, Boukje Henstra,
Freerk Hoekstra, Juffr. Minnema, Meester v.d. Bij.
2de rij: Boukje de Haan, Anneke Kempenaar, Marietje de Haan,
Joukje de Graaf, Zeike Hiemstra, Hilje de Graaf, Tje Henstra,
Minne Hamstra, Gerke Huisma.
3de rij: Klaske Henstra, Grietje Lania, Trijntje P. Henstra, Meester
Wouda, Aaltje Laanstra, Annie Hiemstra, Gerrie v.d. Heide.
Voor: Ete Hiemstra, Rinje Henstra, Siebe P. Henstra, Berend
Lania, Hlle Hiemstra, Siebe Kobus, Katrienus Kobus,
Durk de Haan. Foto-1950/51 —

Ku lijkt het bijna ongelooft, maar er is in die *
jaren zelfs sprake van geweest, dat er ook in Landbulten
een school zou verrijzen. Misschien hebben de initia-
tiefnemers het kenslotte zelf ook niet meer zien zitten.
In 1950 wordt tenminste op een bestuursvergadering ge-
zegd, dat de ontwikkelingen niet verontwastend zijn.

Deze commissie verdwijnt dan van het toneel. & Grappige is dat er ± 1954 op nieuw zo'n commissie in 't leven wordt geroepen, die precies dezelfde opdracht krijgt. De conclusie, waartoe deze groep komt, is ook vrijwel identiek aan die van vijf jaar geleden.

We laten de meeste van deze plannen nu even voor wat ze zijn en komen daar verder op in het boek op terug. Voorlopig bepalen we ons tot de gebeurtenissen, die betrekking hebben op onze eigen school.

In de zomer van 1954 wordt de school berocht door een gemeentelijke onderzoekcommissie, die advies moet uitbrengen over eventuele mogelijkheden tot verbouw van bepaalde scholen. Op zijn beurt komt de inspecteur ook de zaak in zinschouw nemen. Na gezamenlijk overleg van de instanties is men het er over eens, dat deze school niet meer voor verbouw in aanmerking komt. Het enigste, wat hier in aanmerking komt, is het bouwen van een nieuwe school.

- Heester,

- Mijn vrouw moet vandaag met onze kleinste naar Ruurdaal. -
- S. ouke wil graag mee, waarom wij ze vandaag van school thuis houden 't is een mooie gelegenheid voor haar om een klein reitje te maken. Dat mag zeker wel?

Christen.

Eestrum, 29 Sept. '42 Madelief

Kort daarna, op 16 juli wordt dit door de gemeentebestuurders bevestigd, die daar nog aan toevoegen, dat de school van Twijzel op hun urgentielijst is geplaatst en dat ze zullen proberen, dit in Den Haag ook gedaan te krijgen.

Als het bestuur dan een wat afwachtende houding gaat aannemen, komt er van gemeentewege een hint, dat men nu wel initiatieven moet gaan ontwikkelen, daar er op 't moment geen verdere stappen van hen zijn te verwachten.

Achter: Juffrouw Storm, Meester Wouda, Jan Brouwer, Durk Bouwman, Gerard Nijes, Folkert de Haan, Jopie Elsinga, Wiebe W. Geertsma, Eijlting v.d. Berg, Jopie Detmar, Meester v.d. Bij.

Voor: Meester v.d. Kwaag, Grietje Meetsma, Gerritje de Haan, Keeltje Tol, Froukje de Vries, Meltje Sietsema, Saakje Wouda, Wijke Ferpsma, Japie de Graaf, Juffrouw Riddersma.

Foto - 1956 -

In het jaarverslag van 1942 wordt het overlijden van Johannes Boersma gememoreerd. Hij heeft gedurende 21 jaar de vereniging gediend als bestuurslid; zelfs is hij gedurende al die jaren voorzitter geweest. Een staat van dienst, die bewondering en respect afdwingt. Wat een inzet, wat een enthousiasme, wat een doorzettingsvermogen was er nodig, om door alle moeilijkheden heen (denk maar aan de crisisjaren!) toch altijd vol te houden en steeds maar weer het beste te zoeken voor de school en het onderwijs. *

In 1953 heeft de schoolvereniging zich aangesloten bij het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum. *

Dan begint het proces op gang te komen. Op dat ogenblik gaan de gedachten uit naar een vijfmansschool, dus vijf lokalen, een bestuurskamer, een berghok en een fietshek. Het lijkt er op, dat men nog meer door het verleden werd geïnspireerd dan door de mogelijkheden, die er toen al waren. Er wordt immers nog helemaal niet gesproken over een keuken, een handenarbeidlokaal e.d.

Waar moest gebouwd worden? Het bestuur had het oog laten vallen op het terrein, waar nu de kleuterschool staat; het gemeentebestuur voelde meer voor het nog openliggende stuk tussen de woning van Jilles Rijkstra en de nieuwbouw wat verderop aan de Hounewei.

Verschillende nieuw-gebouwde scholen worden bezichtigd en dan gaan de ogen van de bestuursleden wel open. Er wordt meteen maar gekozen voor een halsschool.

Dan moet er nog een architect worden aangetrokken en wat dat betreft valt de keus op de heer H. Eldring uit Leeuwarden.

Dere neemt het graag aan; hij komt op 13 november 1954 ter vergadering, om kennis te nemen van de wensen, die er in bestuurskring leven. Op 10 december is hij weer present en hij heeft een ontwerp meegenomen, maar — dat is geen halsschool. Het bestuur gaat hiermee niet accoord en dus zal de architect zijn huiswerk moeten overmaken. Er komt dan op 7 januari 1955 een nieuw plan op tafel en hier kan het bestuur zich wel in vinden. Er wordt dan ook gevraagd, of het niet mogelijk is, om meteen ook een nieuwe woning voor het hoofd der school er bij te bouwen. En tussen de bedrijven door wordt meegedeeld, dat Rijkstra de grond wel zal willen verkopen voor taxatieprijs. Dat is echter een te voorbarige opmerking geweest, blijkt op 24 januari, want de eigenaar meent, dat alleen de gemeente het recht heeft om deze grond te kopen. De heer S. Brouwer van gemeente werken heeft in een persoonlijk gesprek de berwaren weten op te ruimen.

In februari is er ledenvergadering, waar ieder kennis kan nemen van de reeds vrij concrete plannen. Er komt praktisch geen critiek, maar wel is men benieuwd, wat er met de oude school en het schoolhuis gaat gebeuren.

Rechter: Meester v. d. Bij, Meester Wouda, Wietse Kleijer, Gerrit de Haan, Johannes Nicolai, Jan v. d. Berg, Kees Boersma, Hille Douma, Janco Hiemstra, Sietse Kobus, Bindert Feitsma, Meester v. d. Kwaa, Juffrouw Storm

Midden: Juffr. Riddersma, Hammie de Haan, Jantje Geertsma, Riekje Zijlstra, Rennie Nicolai, Hannie Hamstra, Koozje Huisma, Willem Duursma, Jelle Tol, Anne de Haan, Eddie Pasterhof, Jopie Couperus, Willem Wouda, Geeske Huitema, Anneke Stoker.

Voor: Ellie Meetsma (staande), Gijtske Postma, Aukje Huitema, Saakje Kohter, Nellie Nicolai, Annie Douwes, Geke Feitsma, Klaske Rispens, Jounkje v. d. Woude

Hoewel er ook wel eens een spreker voor een ouderavond * wordt uitgenodigd, wordt er meestal op gerekend, dat men met eigen krachten ook zo'n avond moet kunnen vullen. Zo lezen we in de notulen: „ Aan verschillende personen zal worden gevraagd, de ouderavond meer luister bij te zetten door het houden van één of meer voordrachten. In dit opzicht wordt er iets verwacht van P. Heidbuurt mej. Jellie Huitema en Joh. Brandsma. Het muzikale gedeelte zal worden verzorgd door Joh. Nicolai en als deze verhinderd mocht zijn, door Jounke de Jong.

Een van de aanwezigen doet de suggestie, om het hele raakje maar gauw te verkopen; dan kan van de opbrengst een nieuw schoolhuis worden gebouwd.

Op 18 maart is er bericht binnengekomen, dat de bouw van een halschool niet wordt toegestaan. Volgens dit bericht zijn de ervaringen met dit soort scholen zo teleurstellend, dat er voor dergelijke plannen geen toestemming meer wordt verleend. De architect, hiervan op de hoogte gebracht, belooft op korte termijn een nieuw ontwerp te zullen maken. En kijk eens aan, precies één week later kunnen de bestuursleden de nieuwe tekeningen al beoordelen. Nadat dit plan goedgekeurd is, wordt het meteen opgestuurd naar de betrokken instanties. Natuurlijk kost dat even wat tijd, maar op 27 mei is de raak rond. Enkele wijzigingen zijn aangebracht, maar verder was het in orde.

Op diezelfde vergadering wordt aan W.v.d. Woude op zijn verzoek ontheffing van zijn bestuursfunctie verleend, zodat hij zich binnenkort kan scharen in de rij van aannemers, die deze school wel zullen willen bouwen.

Intussen is er ook een bespreking op gang gekomen over de verkoop van de oude school. De gemeente is geneigd, om f10.000 te betalen, maar er moet wel even bij worden bedacht, dat de gemeente nog bepaalde vorderingen op de vereniging heeft. Die zullen dan natuurlijk wel in mindering worden gebracht. Het definitieve bod, dat in september wordt gedaan, bedraagt de som van f11.956.25. Daarop zal f3600.. in mindering worden gebracht. Dat is een hele tegenvaller. Daarenboven laat het zich aanzien, dat men met de hele planning toch wat te hoog gegrepen heeft. Het leerlingental beweegt zich in dalende lijn; er komt vrij zeker een streekschool, waar dan een behoorlijk aantal van onze kinderen heen zal gaan.

En... dan nog de steeds sterker wordende geruchten, dat er ook in Kootstertille een Christelijke school zal komen. Als je dit allemaal in rekening brengt, is het dan toch niet verstandiger, om alle plannen, wat nieuwbouw betreft, maar te vergeten en maar liever te proberen de oude school behoorlijk op te kalfateren?

Achter: Meester v.d. Bij, Berend Huiderma, Henk Walje,
Wiebe Huiderma, Wietse Douma, Wiepke Detmar, Douwe
v.d. Boon, Berend Rania, Egbert C. Veenstra, Rinje R. Henstra,
Pieter v.d. Berg, Sietske Vonk, Meester v.d. Kwaaq.
2de rij: Meester Wouda, Annie Bruining, Fina Feitsma,
Doede Brouwer, Gerke Huisma, Willem Bouwman, Jelle
Belkema, Bouke Bruining, Johannes Huiderma,
Fabe Sietsma.
3de rij: Juffr. Storm, Finie de Vries (staande.), Baukje Sietsma,
Klaske v. Seggeren, Boukje Merkus, Baukje Nicolai, Sipy de Vries,
Boukje Elzinga, Anneke Hiemstra, Gerrie v.d. Heide, Hafke
Mosselman, Jettie Bosgraaf, Juffr. Riddersma.
Voor: Liesje Reitsma, Bettie Kempenaar, Froukje Veeninga,
Freke Bouwman, Frederiekje de Haan, Annie Tol, Geesje
v.d. Kwaaq. Foto - 1956 -

Ons geld had destijds nog heel wat meer waarde *
dan nu. De notulen vermelden nl:
„ De secretaris zal de zangvereniging er van in
kennis stellen, dat zij op een bepaalde, vaste
avond in de week, gebruik mogen maken van één
der schoollokalen tegen een vergoeding van f 35.-
per jaar.

So zit men hier te wikken en te wegen en onderbussen worden de plannen in keeuwarden verder uitgewerkt en in gereedheid gebracht voor de aanbesteding. Het hele bestek ligt al klaar, als één van de bestuursleden over de telefoon gaat mededelen, hoër de gemoederen in Twijzel bezwaard zijn, en dat de moed, om verder te gaan met deze plannen, hun volledig in de schoenen gezonken is.

Twee weken later is de architect samen met de directeur van Gemeentewerken op de vergadering van het bestuur aanwezig, om alles nog eens grondig te bekijken en noodig tot bijstelling van de plannen over te gaan.

Dit laatste blijkt inderdaad noodzakelijk te zijn; het is de beide heren al gauw duidelijk geworden, dat de toekomst er inderdaad niet zo rooskleurig uitriet.

Hoewel het hoofd der school nog de mening voorstaat, dat ophnappen van het bestaande gebouw verre de voorkeur verdient, wordt er na een langdurig gesprek toch besloten, om wel een nieuwe school te bouwen, maar dan uitgaande van een driemansschool, met daarbij nog een vierde ruimte, die zowel moet kunnen dienen voor het geven van handenarbeid, als voor een gewoon leslokaal.

De architect moet nu een totaal nieuw plan maken.

Dit wordt begin november gepresenteerd en het bestuur hecht er zijn goedkeuring aan.

Tegelijkertijd wordt er evenwel nog iets gepresenteerd en dat is heel wat minder plezierig. Dat is de rekening van de architect voor alle tot nu toe gemaakte kosten. En dat is maar liefst een bedrag van f 6000.-. Voorwaar geen grapje!

Men probeert dit op de gemeente te verhalen. Maar dat zit hun niet zo glad. De gemeente antwoordt, dat hier sprake is van een beleidsfout van het bestuur en de gevolgen van deze fout kan men niet zo maar afschuiven op de plaatselijke overheid. Dat wordt dan een poosje een heel gekissebis. Na enige besprekingen is men van gemeentewege bereid, om het hele bedrag te betalen, maar ze willen de helft terug ontvangen. Dan zal daartoe gedurende een aantal jaren een zeker bedrag van de exploitatievergoeding worden ingehouden.

Achter: Piet Zuidema, Meester v.d. Kwaaq, Wiebe Sj. Geertsma, Thijs Zuidema, Johannes Hamstra, Janco Stoker, Hielke v.d. Veen, Willem G. Veenstra, Durk de Haan, Jan Swieringa, Wiebe Douma, Meester v.d. Bij, Meester Wouda.

2de rij: Juffr. Storm, Kees Bruining, Saltje Laenstra, Sjoekje Reitsma, Jellie v.d. Woude, Kwaantje Jongsma, Jinke Nicolai, Fienke v.d. Berg, Bennie Netjes, Ale Hosselman, Juffr. Riddersma.

Voor: Aukje Betmar, Ynskje Postma, Klaske Hensma, Finie Walthe, Boukje Hensma, Fine Postma.

Foto - 1956 -

In het jaar 1946 doet de schoolarts zijn intrede. *

Opvallend is, dat jaar in, jaar uit op elke leden. * vergadering steeds maar weer de vraag gesteld wordt, of de „Unie-collecte“ echt nog wel nodig is.

Het bestuur gaat niet in op dit voorstel. Men is van oordeel, dat er geen sprake is van een beleidsfout. Het is gewoon een kwestie geweest van inspelen op een tussentijds veranderde situatie. Voor alle zekerheid wordt er toch advies inzake deze kwestie gevraagd bij de Schoolraad. Maar vandaan komt de byding, dat maar beter het aanbod van de gemeente kan worden geaccepteerd, want, zo luidt het schrijven, juridisch gezien, mag het bestuur in zekere zin gelijk hebben, zekerheid, dat een eventuele pleitzaak gewonnen zou worden, kan niet gegeven worden. Stel je voor, dat je verliest. Dan vallen er nog andere klappen. Het bestuur gaat dan door de knieën, gedachtig aan het spreekwoord: „Wie pleit om een koe, geeft er één op toe.“

De berichten aan B. en W. dat ze accoord gaan met de voorgestelde regeling.

zo staan de zaken ervoor omstreeks eind 1955.

In mijn overzicht over de laatste 25 jaren, dat nog volgt kom ik terug op de verdere ontwikkeling van allerlei schoolbouw-plannen.

Bestuur en personeel bij het 50 jarig jubileum.
 Meester Wouda, Juffr. Riddersma, Meester v.d. Kraag, Juffr. Storm, Meester v.d. Bij.
 Willem Nicolai, Harm Bouwman, Willem Jongsma, Kees Bruining.
 Rein Walbye, Erde Reitsma, Willem v.d. Woude.

Achter: Boukje Elzinga, Abele de Haan, Mevr. F. Meijer,
 Gerrie v.d. Heide, Mevr. W. Nicolai, W. Jongsma, Mevr.
 G. Duursma, Annie Duursma, Mevr. H. Bekkema, Sietske
 Kobus, Mevr. H. Hylstra, Rietje Hylstra, Mevr. R. Walkje,
 Mevr. E. Reisma, Mevr. D. Hemstra, Meester v. d. Bij.
Voor: Wijke Ferpstra, Gerritje de Haan, Geerke Zuidema,
 Neeltje Fol, Durk Bouwman, Wiebe Meijer, Gerard Kefjes,
 Froukje de Vries, Jopie Detmar, Gerrit de Haan, Willem
 Duursma, Anneke Stoker, Folkert de Haan, Johan Boersma,
 Wieger Bekkema, Johannes Nicolai, Jelle Fol, Willem
 Wouda, Jopie Couperus.

Foto 1958/59.

C. Personeelsperikelen en jubileumviering.

Het zal in dit gedeelte echt niet uitsluitend over benoemen, ontslagen e.d. gaan. En komen ook nog wel enkele andere zaken in voor, maar wel wordt het voor een groot deel gevuld met de kwestie van de personeelsvoorziening.

Op 10 november 1939 ligt de ontslagaanvraag van meester Duijst op de bestuurstafel. Hij is gedurende een periode van bijna 31 jaar werkzaam geweest aan deze school. Nu hem de kans geboden wordt om op 60-jarige leeftijd met pensioen te gaan, meent hij daarvan gebruik te mogen maken. Het afscheid wordt een feestelijk gebeuren: er is een tractatie voor de kinderen, er zijn cadeautjes voor de scheidende meester van de kinderen, van het personeel en van het bestuur. Veel woorden van dank en waardering worden gesproken. Hij heeft nog 20 jaar in ons dorp mogen wonen. Op 80-jarige leeftijd is hij in 1960 overleden.

En dan is er een bijna historisch te noemen moment in de Fwijnreler schoolgeschiedenis aangebroken, want na een periode van ruim 32 jaar zal er voor het eerst weer een onderwijzeres worden benoemd.

Het bestuur gaat meteen, in diezelfde novembermaand nog, van start.

Op de geplaatste advertentie komen 101 sollicitaties binnen. Na een drastische voorselectie blijven een 7-tal dames over. Bij een aantal daarvan wordt een bezoek gebracht in de school, waar ze werken. Al heel gauw is men het eens geworden. Juffrouw B. Rosier, afkomstig uit Anjumeer, steekt als onderwijzeres ver boven de anderen uit. Toch duurt het tot 3 januari 1940, voor de officiële benoeming afkomt.

Ze heeft dan intussen nog een brief geschreven, waarin ze mededeelt, dat ze ook een benoeming in Koudeum kan krijgen, maar dat haar voorkeur toch uitgaat naar Fwijnre.

Achter: Mevr. C. Bruining, C. Bruining, Meester v. d. Kwaaq, Mevr. Joh. Nicolai, Mevr. v. d. Kwaaq, W. Terpstra, Mevr. H. Klopstra, H. Bouwman, S. de Vries, Mevr. H. Bouwman, R. Waltje, Meester Wouda, Mevr. W. Jongasma, W. Nicolai.

2de rij: Gerke Huisma, Froukje Veeninga, Finie de Vries, Bindert Reitsma, Berend Kuidema, Hille Douma, Jan v. d. Berg, Sipy de Vries, Geesje v. d. Kwaaq, Anneke Hiemstra, Fina Feitsma, Boukje Merkus, Klaske v. Seggeren, Hannie Hamstra, Jantje Geertsma.

3de rij: Liesje Reitsma, Aafke Slosselman, Eddie Oosterhof, Pieter v. d. Berg, Frederiekje de Haan, Wiepie Zuiderma, Aintje Henstra, Aukje Nicolai, Rennie Nicolai, Henk Waltje, Freke Bouwman, Ejtske Boersma, Koosje Huisma, Annie Tol, Fina Waltje, Saakje Dokter, Hinke Postma, Ejtske Postma, Aukje Kuidema.

Voor: Wietse Douma, Willem Bouwman, Jelle Bekkema, Wierd Hoekstra, Anne de Haan, Wiebe Geertsma, Willem Postma, Alie Postma, Halbe Hoekstra, Wopke Hoekstra, Sjoukje v. d. Woude, Klaske Rispens, Nellie Nicolai, Hammie de Haan, Geke Feitsma, Froukje Hoekstra, Ellie Meetsma, Saakje Wouda, Jopie de Graaf, Grietje Meetsma.

Foto ± - 1958/'59 -

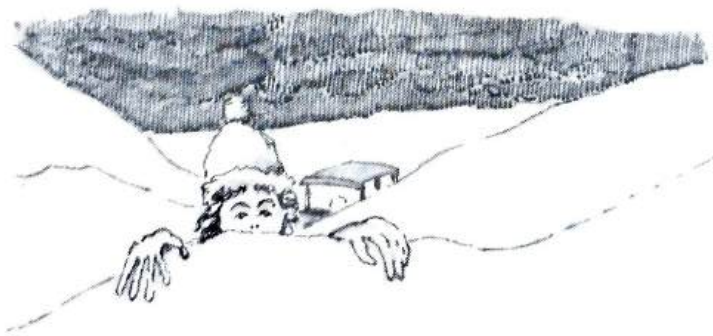
(Wie weet, misschien heeft zij toen al een zeker voorgevoel gehad, dat haar toekomstig levensgeluk in Twijzel zou liggen?). Het is zeker aan de overtuigingskracht van het hoofd der school, meester v.d. Kwaaq, te danken geweest, dat zij toch de benoeming kreeg. Als haar kwaliteiten toch zo boven alle twijfel verheven waren, waarom liep het dan allemaal zo stroef?

Wel, het zat allemaal vast op het simpele feit, dat deze jufvrouw van de klei kwam en de bestuursleden (zelf nogal onder de indruk van haar duidelijke persoonlijkheid) hadden hun twijfels, of deze juf wel zou passen in onze dorpsgemeenschap hier in de Wouden.

Achteraf blijkt dit verbarend mee te vallen, want ze woont nu al meer dan 40 jaar in dit dorp, niet tot haar verdriet, zou men zo zeggen, want toen ze in 1945 ontslag vroeg, is ze niet vertrokken. Toen had ze wel andere dingen aan het hoofd, want ze ging brouwen met meester Wouda.

Dere had al acht jaar aan onze school gewerkt toen hij, op een winterse dag in februari 1940, zijn toekomstige echtgenote (wist hij veel!) het plein zag komen opstappen.

Ze was wat aan de late kant (en dat voor de eerste keer!) maar wat wil je, als je onderweg van Anjum naar Twijzel ook nog eens ingesneeuwd raakt in de buurt van Kollumerpomp.

Hoe het ook zij, ze is gebleven, zelfs na de pensionering van haar man en we mogen rustig stellen, dat het „passen in dere dorpsgemeenschap” zonder strubbelingen tot stand is gekomen.

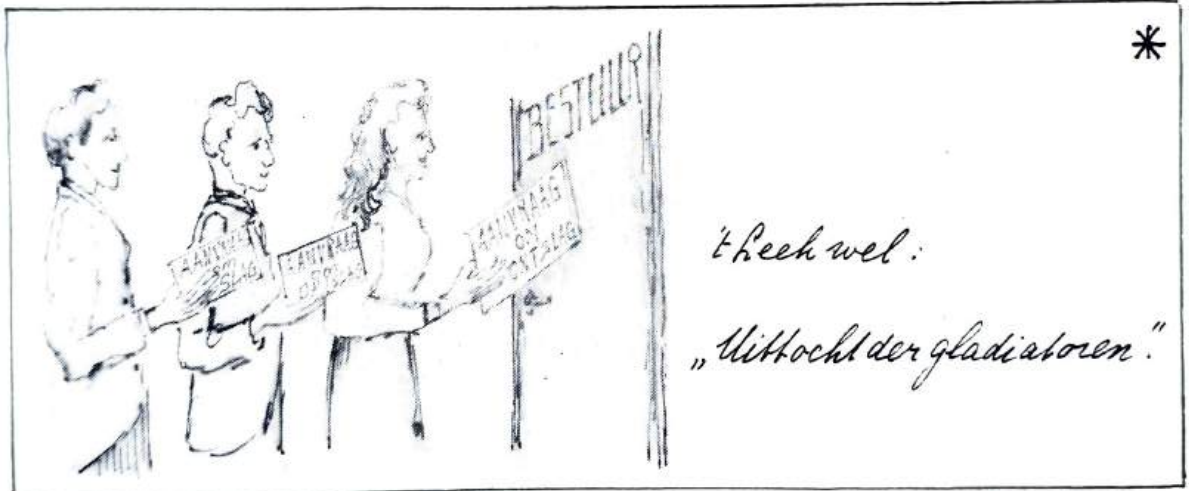
Na 5 mei 1945, als alles weer min of meer zijn normale loop herneemt, blijkt gedurende de zomer, dat er van de

8de klassers, die nog wel leerplichtig zijn, toch maar weinig regelmatig de school-besoeken. Dat is niet zo heel vreemd; ze konden maar wat goed meehelpen op de verschillende bedrijven, waar nu immers weer volop werk aan de winkel was. Ze staan echter wel ingeschreven; het aantal leerlingen is 169 en er moet een vijfde leerkracht worden benoemd. En dan is er ook nog een lo-haal te weinig. Dat was me een toestand!

Meester Holwerda krijgt omstreeks die tijd een half jaar verlof, om in dienst te treden bij de P.O.W.

Een advertentie voor een vervanger levert geen enkel resultaat op. Alsof dit alles nog niet mooi genoeg is, volgt prompt de ontslagaanvraag van Juffr. Rosier.

En in z'n situatie moet er dan ook nog die vijfde leerkracht bij komen. De problemen rijzen de pan uit!!

Leek wel:

„Uittocht der gladiatoren.“

Gelukkig, dat meester B.v.d. Meer (hier eerst als huweling met alte werkzaam) nu de zaak mee draaiende houdt.

Gelukkig ook, dat er na een tweede oproep toch een onderwijzeres benoemd kan worden. Dat is juffr. D. Andringa, die op 1 september 1945 in dienst treedt.

Slechts heel kort daarna dreigt men opnieuw in de misère te raken. Want op 1 januari 1946 verlaat meester v.d. Meer naar Breterp en vier maanden later krijgt meester Holwerda op eigen verzoek, eervol ontslag. Ook nu weer komt er geen enkele reactie op een geplaatste advertentie. Als er in de volgende oproep bij vermeld wordt, dat er een woning be-

schikbaar is, komen er dadelijk een aantal gezadigden op af. Uit dit gezelschap wordt benoemd meester G. Bergsma uit Garijp.

In Eestrum zijn op nieuw pogingen ondernomen om van de plaatselijke school een C. N. S. school te maken. Deze keer heeft men meer resultaat dan in de dertiger jaren.

Men kunnen de kinderen uit gereformeerde gezinnen, die tot nu nog naar Twijzel kwamen, in hun eigen dorp blijven. Dit wordt in Twijzel als een hele oplichting ervaren. Hierdoor verdwenen er veertien leerlingen van de school (hè - hè) en daarmee was de benoeming van een 5de leerkracht van de baan.

Maar hoe ongelooflijk snel een situatie kan veranderen zien we nu: In 1946 dolgelukkig, dat er geen vijfde leerkracht benoemd hoeft te worden en

In 1948, als juffr Andringa vertrekt, door een benoeming in Hallum en meester H. Veenstra uit Visoliet, na een tijdelijke betrekking, die vier maanden duurde, ook naar elders gaat, besluit het bestuur om maar geen vierde leerkracht weer te benoemen, omdat het aantal leerlingen op dat moment al elf beneden het vereiste aantal ligt en het er alle schijn van heeft, dat dit nog lager gaat worden. Een driemansschool dus - 't kan verkeren!

* De Friese taal komt ter sprake. Het hoofd der school deelt mee, dat het volgend jaar een begin zal worden gemaakt met deze lessen.

Eind 1949 krijgt meester Bergsma een benoeming in Balk. Van de drie sollicitanten, die gesolliciteerd hebben, lijkt meester H. v. d. Bij uit Sijbrandahuis de meest geschikte, maar hij is niet in 't bezit van de hoofd-akte. Een poging om toch iemand van deze kwaliteit te krijgen, levert een onderwijzer met vrouw en zes kinderen op, maar die kun je met goed fatsoen in dat woninkje op de „Vluchtheuvel“ niet stouwen.

Dan besluit men het toch maar te wagen met de onvolledig bevoegde onderwijzer van bijstand (zo heette dat officieel).

Dere begint dan zijn taak op 1 januari 1950 (precies vier

Achter: Meester v. d. Bij, Willem Nicolai, Mevr. S. Hiemstra, Mevr. A. Brouwer, Mevr. K. de Graaf, Harm Bouwman, Mevr. G. Vonk, Mevr. S. v. d. Kwaaq.

2de rij: Simon Dokter, Mevr. P. Waltje, Rein Waltje, Meester Wouda, Mevr. W. Nicolai, Harm Zijlstra, Mevr. F. Meijer, Mevr. W. Pietersma.

3de rij: Cornelis Bruining, Mevr. A. Bekkema, Mevr. W. Geertsma, Mevr. J. Veeninga, Chauffeur, Meester v. d. Kwaaq, Mevr. E. Heitsma, Mevr. J. Huidersma, Sjoerdije Huidersma.

4de rij: Femme Huidersma, Annie Hiemstra, Froukje Hiemstra, Arien Veeninga, Jelle de Haan, Nieuwe v. d. Bij, Jopie Detmar, Minne v. d. Berg, Harm Bouwman, Durk Bouwman, Egbert Huisma, Jopie Elzinga.

5de rij: Sjoukje Vonk, Saakje Wouda, Jopie Louperus, Jantje Bouwman, Fjalling v. d. Berg, Bindert de Haan, Janco Brouwer, Wiebe W. Geertsma, Wietse Meijer, Pieter Dokter, Gerrit de Graaf.

Voor: Onno Henstra, Grietje Meetsma, Tpie de Graaf, Harrie Smid, Gooibren Nicolai, Berke Detmar, Annie Pietersma, Tijds. Boersma, Anneke Boersma, Baukje Douma, Siemkje Bekkema.

Foto 2-1958-

„Het is met de fentelasje heurig gesteld ..”

*

dagen na zijn huwelijk. Omdat hij het toch wel wat sneu vond voor het bestuur, dat ze het nu moesten doen met zo'n „onvolledig” geval, haalde hij dan toch maar de hoofdacte.

Dat duurde wel even, want allerlei hobby's namen praktisch al zijn vrije tijd in beslag; zodoende werd het 1980, toen hij zich volledig bevoegd mocht noemen. Oudergewoonte heb ik dit stukje ook in de derde persoon (hij-vorm) geschreven, maar ik vermoed, dat de meesten van u wel door gehad hebben, dat dit over me zelf ging. Eerlijk gezegd is dat niet eenvoudig -- schrijven over jezelf.

U volgen er wat gegevens, die niet direct te maken hadden met de personeelsvoorziening.

In 1946 ontstaat er nogal enige opschudding, als er op de ledenvergadering een stemming voor een bestuurslid gehouden wordt. C. F. Bruining is aftredend en de al jaren geldende regel was, dat men dan zonder meer herkozen werd. Dat gebeurt die keer echter niet en de keuze valt op de heer E. Reitsma. Door sommigen wordt het vermoeden gewekt, dat dit samen zou hangen met de gebeurtenissen op herkeltijk terrein hier ter plaatse. Dit is toch niet het geval geweest. In 1952 komt Bruining opnieuw in het bestuur en jarenlang heeft hij toen nog de voorzittershamer mogen hanteren.

In 1947 had de heer D. Hiemstra op de ledenvergadering het voorstel gedaan, om iemand uit de Nederlands Hervormde kring in het bestuur op te nemen. Het bestuur vindt dit heel begrijpelijk en er wordt dan ook meteen een datum vastgesteld, waarop deze zaak zal worden besproken. Dat zou gebeuren op 6 november, maar het werd uitgesteld, vanwege het trieste feit, dat in de tussentijd de heer D. Hiemstra door een ongeluk met zijn motorrijwiel om het leven was gekomen.

Op de vergadering, die naderhand wel gehouden wordt, zijn dan aanwezig de heren S. de Vries en H. v. d. Veer. Men is het volledig met elkaar eens, dat er zo spoedig mogelijk een uit Hervormde kring in het bestuur zitting krijgt. Maar, er zal wel een statuten-wijziging moeten plaatsvinden. Dat moet op een ledenvergadering gebeuren en die wordt

Rij banken langs raam: Ymkje Brander, Ipie de Graaf, Wietse Meijer, Jopie Detmar, Minne v.d. Berg, Durk Bouwman, Gjalling v.d. Berg, Jopie Couperus, Wiebe Geertsma, Harm Bouwman.

Middelste rij: Saakje Wouda, Anneke Boersma, Annie Douwes, Jantje Bouwman, Gepke Huidema, Annie Pietersma, Metje Sietraema, Boukje Douma, Wijke Ferpstra.

Voor: Willem Postma, Jelle de Haen, Sjoerdije Huidersma, Siemkje Bekkema, Froukje Hiemstra, Berke Detmar.

Foto - 1960 -

Op een bestuursvergadering:

„Een der bestuursleden merkt nog op, dat de secretaris, die de laatste notulen geschreven heeft, hier niet een waarderend woord in stond, omdat hij ze zelf moest maken, terwijl hij deze toch wel verdiende.

(Als u begrijpt, wat ik bedoel!)

*

dan ook uitgeschreven. En dan gaat het even wat wrijving geven. Want iedereen op die ledenvergadering wil meteen spijkers met koppen slaan, dus statuten veranderen en stemmen, ja - maar daar is door het bestuur niet op gerekend. Iets moet voorbereid worden en dat is nog niet gebeurd. Wilde het bestuur deze zaak toch nog wat op de lange baan schuiven? Het lijkt daar wel wat op, maar ze krijgen niet de kans daartoe. De opdracht van de leden is: zo gauw mogelijk een concept voor de nodige wijzigingen maken en dan een nieuwe ledenvergadering. Het een zowel als het andere is gerealiseerd en nog datzelfde voorjaar wordt J. de Vries gekozen als lid van het bestuur. Ook wordt het bestuur met twee man uitgebreid. Dit worden de heren H. Bouwman en P. de Jong. Datzelfde jaar treedt de heer H. Brouwer af, die jarenlang als secretaris heeft gefungeerd.

* Als meester Wouda en juffr. Rosier vrouwen, wordt er in Anjum de bruiloft gevierd.

Het voltallige bestuur met het personeel is derwaarts getogen, om dit blijde gebeuren mee te maken.

Een min of meer logisch vervolg op het voorgaande is de al vrij spoedig daarop gestelde vraag, om bij een eventuele vacature in de toekomst ook Nederlands Hervormden in de gelegenheid te stellen te solliciteren.

In 1951 is dat over. Er mag weer een vierde leerkracht benoemd worden en in de geplaatste advertentie wordt de bovengenoemde clause opgenomen. Jammer genoeg is er maar een sollicitante (ruim 10 jaar geleden waren er honderd meer) Deze is echter niet hervormd; juffr. G. Blinnerna, die uit Dijkhuizen komt, wordt na een proefles met gesprek benoemd.

Rij banken lange raam: Annie de Vries, Femme Kuindersma,
Gauke Sietsma, Aukje Veenstra, Jikkie Nijboer,
Freerk Bekkema, Sijds Boersma, Sjoukje Vonk, Epi Douwes,
Arien Veeninga, Lieuwe v. d. Bij.

Middelste rij: Atse v. d. Bij, Jacob Wouda, Bindert de Haan
Wietse Heersma, Fienke v. d. Kloet, Bieuwtje Geertsma,
Annie Hiemstra, Aukje Costindiër, Gerrit de Graaf,
Onno Henstra.

Voor: Egbert Huisma, Jopie Elzinga, Pieter Dokter (2^e bank.)
Foto - 1960 -

Er is sprake van lekkage in de school en ook in *
de woning van het hoofd der school. Het bestuur
geeft dan opdracht aan W. v. d. Wouda om dit euvel
zo snel mogelijk te verhelpen „ op een goedkope,
maar deugdelijke manier. ”

In het jaar 1950 blijkt, dat het schilderwerk aan de school, de laatste keer uitgevoerd door de heren S. Epema en P. v. d. Glas, toch wel wat te wensen overlaat. Dat vindt zijn oorszaak in de slechte kwaliteit van de grondstoffen. Men moest ze wel gebruiken, want betere waren gewoon niet te krijgen. De heren schilders hebben zelf ook al de mankementen gezien en zij bieden spontaan aan, het hele gebouw op te knappen tegen een redelijke prijs. Blijkbaar kwam het hun eer als vakman te na, dat hun werk al zo gauw weer gebreken vertoonde. (Intussen vraag ik me wel af, of we in deze tijd nog zo'n aanbod zouden mogen verwachten!)

In 1954 wordt de begindatum van het schooljaar van 1 april verschoven naar 1 september. Er is eerst nog al wat tegenkanting geweest tegen deze maatregel; nu is de kogel door de kerk en het hoofd der school, bevoegd, dat hij hierdoor straks ongunstig komt te zitten met het Leerlingental, besluit, dat hij de kleintjes, die straks per 1 september mogen worden toegelaten, maar beter meteen nu alvast kan laten komen. Zo wordt het kleine grut de school ingeloodst, maar het feest gaat niet door. De inspecteur ontdekt, wat er gebeurd is en hij gelast, dat deze kinderen onverwijld van de school moeten worden verwijderd. Het bestuur wil geen moeilijkheden - dus worden deze kindertjes, die net een beetje op dreef gekomen waren, weer onder de hoede van moeder gebracht.

*

Dat was ook wel wat voorbarig, meester!

In en voor de vensterbank: Henk Nicolai, Geert Harmen v.d. Bij, Geert Kuindersma, Lubbert Bouwman, Meester Wouda, Minke Postma, Saapke Boersma.

Verste rij banken: Henk Boersma, Henk Bekkema, Wietse Reitsma, Anne Sietsma, Jannie Nijboer, Jantje Douma, Geke Geertsma, Annie Gietema, Caroline Smit, Jennie v.d. Woude, Ellie Deimar.

Middelste rij: Tjebbe Oostindier, Gjalb Huisma, Annie Vonk, Sjoukje Holthuis, Piet Dijkstra, Johannes Bekkema, Dominica (Tneke) Bruining, Fietje v. Huene, Jan Walhje, Wietse de Haan.

Voor: Sietske Friemstra, Berend Hiemstra, Sjoerd Pietersma.

Foto - 1960 -

De timmerman en de schilder aullen de school een * opknopbeurt geven, zodra de kinderen vakantie krijgen. Dan is er tijdens de lessen geen gehuisd. overlast. Zoiets kon nog in de jaren vijftig, want men trok nog niet met het hele gezin op vakantie

In dit gedeelte tenslotte in ik kort nog iets over de viering van het 50-jarig jubileum in januari 1956.

Zo af en toe komt men eens een opmerking over dit aanstaande gebeuren tegen in de notulen. Langzamerhand krijgen de plannen enige gestalte. Ook toen besloot men het feest niet op 29 december te houden (err. zo houd.) en de datum werd vastgesteld op 20 januari, daar aan volgende. Het gaf niet veel, want toen alle klassen op de foto moesten, was het nodig, eerst danig aan het sneeuwuurmen te slaan.

Bekijk u die vier foto's nog maar eens; vooral de personeelsleden waren tenslotte (na vier maal geposeerd te hebben), helemaal blauw van ellende. Alle kinderen kregen gratis een foto en verder werden ze getraceerd.

's Avonds was er een samenkomst in de kerk. Hier werd een feestrede gehouden door Ds. Riemersma. De avond werd wat „opgehelderd” door de „zingende zusjes.” Aan het bestuur werd een tekening van de oude school aangeboden door het personeel. Het hoofd der school, de heer S.v.d. Kwaaq, gaf een historisch overzicht over de afgelopen 50 jaar. Enkele oud-leerlingen lieten zich ook nog even horen en dan was er nog een bijdrage van meester H.F. Wouda, die op humoristische wijze zijn visie op een aantal voorvallen gaf, die hij in zijn jarenlange loopbaan hier had meegemaakt.

Eigenlijk jammer, dat er toen niet een soort jubileumboekje werd uitgegeven; dan had ik me kunnen beperken tot het stukje, dat ik nu nog moet schrijven.

Nog een feestelijk kiekje.
Goitsen Nicolai, Bindert de Haan,
Armeke Boersma, Klarie Reitsma,
Syds Boersma.

leraar: (staande). Ineke Bruining, Minke Postma, Douwe
Meetsma, Meester de Vries, Bert Zijlstra, (zittend)
Saapke Boersma, Annie Gietema, Fietje Koonstra.
kliden: Jannie Rijkboer, Annie Kooistra, Jennie v.d. Woude,
Janje Douma, Jannie v.d. Berg, Ellie Detmar,
Gjebbe Oostindier, Lubbert Bouwman, Berend Hiemstra.
Woor: Freerk Bekkema, Henk Boersma, Geert Harmen
v.d. Bij, Gehe Geertsma, Antje Vonk.

Foto - 1964 -

In het jaarverslag over 1955 lezen we:

„Dit is een druk jaartje geweest. We hebben maar
lieft 18 bestuursvergaderingen gehouden.”

(Dan moet je ook geen schoolbouwplannen maken!!)

*

De laatste kwart-eeuw.

A. Afronding van de bouwplannen.

U hebt al het één en ander kunnen lezen over de verschillende plannen, die er waren. Om nu de zaak wat overaich-
telijk te houden, wil ik dit school voor school afhande-
len.

1. De Vrijgemaakt Gereformeerde Streekschool.

Na de eerste informatieve vergaderingen is men ge-
komen tot de oprichting van een eigen schoolvereniging.
Het ligt voor de hand, dat de verdere ontwikkelingen
niet te vinden zijn in onze notulenboeken. Toch heeft
men gestadig doorgewerkt. Dat blijkt, als op een gegeven
moment de openbare lagere school van Kootstertille een
ander gebouw kan betrekken, zodat de oude school aan
de „Betonweg“ beschikbaar komt. De nieuwe vereniging
heeft niet veel tijd nodig, om zich te beraden. Men grijpt
deze kans met twee handen aan.

Er is dan een zekere verbouw nodig. Dat gebeurt en
zo kan in september de school officieel van start gaan.
Negen leerlingen, die tot die tijd bij ons de school beroch-
ten, zullen in het vervolg naar de Streekschool gaan.

Ook Meester Wouda heeft een benoeming aan de school ge-
kregen en hij zal ook op 1 september daar in functie
treden. Hodoende vindt het afscheid van hem plaats
op 31 augustus 1964 in de kring van bestuur en personeel.

Vanwege de nogal gevoelig liggende situatie, werd op
deze zeer bescheiden manier afscheid genomen. Nu, bijna
twintig jaar later, wil ik toch nog enkele woorden hieraan
wijden. Want het is een niet te loochenen feit, dat Meester
H. J. Wouda in de bestaansgeschiedenis van onze school wel
een bijzondere plaats inneemt. Begonnen in 1932 heeft hij
gedurende een tijdsbestek van twee en dertig en een half
jaar met grote trouw zijn werk hier gedaan. Welk virus hem
ook te pakken nam, hij kwam op school. Alle hulde!!

Helemaal achter: A. Gietema, Mevr. Oostindier, Mevr. G. Kobus,
 C. F. Bruining, Juffr. R. v. Dellen, W. v. d. Bij, Meester H. v. d. Bij.
Daarvoor: Jacob Kooistra, Douwe Wobbes, Jelle Koonstra, (lotje haar voor
 de kin van Jelle is van Fienke Terpstra), Aukje Heins, Abel Kamminga,
 Ger Jan de Boer, Roelof Spoelstra, Wiebe Kamminga, Annie Meetsma,
 Rennie Hofman, (nu even hoger) Willie v. d. Bij, Sita Oostindier,
 Annie Fekker, Greetje Oostindier, Annie Beiboer, Sietske Pilat,
 Cobie Beiboer, Froukje Koonstra, Jan v. d. Bij, (weer even hoger)
 Bertus Veenstra, Jan Elzinga, Fienke Kamminga, Fockje Detmar,
 (daarvoor) Minnie Kooistra, Geertje Wobbes, Jan Kamminga.
Midden: Ebe Beiboer, Johannes Bekkema, Hans Veenstra,
 Douwe Adema, Sietske Hiemstra, Harm Feitsma, Ate Kooistra,
 Joerd Postma, Berendina de Boer, Anneke Nicolai, Ria Walda,
 Engelina de Boer, Wiesje de Graaf, Geertje Veenstra, Sippe Kobus.
Voor: Wietse Terpstra, Featske Bosma, Ellie Dijkstra, Klaas Adema,
 Willem Bosma, Doekie Landbergen, Nellie Kijboer, Ate Detmar,
 Pieter Fabe Sietsma, Jaap Bruining, Theun de Vries, Sijtje Sjens,
 Bart Gietema, Alle v. d. Wal, Gea Couperus, Alice Pit,
 Anneke Wältje.

Foto - 1966 -

Vanaf het begin heeft deze school zich mogen verheugen over een steeds groeiend aantal kinderen. Enige jaren hebben ze zich dan ook wat moeten behelpen in de vrij beperkte ruimte van de vroegere openbare school. Maar sinds kort (1980) hebben ze een prachtig nieuw schoolgebouw kunnen betrekken in het uitbreidingsplan van Kooksterville. Proficiat!

2. Kleuterschool.

Wij zagen al, dat er één en andermaal een commissie werd benoemd, om eventuele mogelijkheden te onderzoeken. Daar telkens de zelfde argumenten werden aangevoerd, nl. geen kinderen genoeg en daarnaast ook nog de kostenfactor, werd besloten dit als vereniging nu maar te laten rusten. Dan werden er in het dorp wat gesprekken gevoerd door voorstanders van openbaar en van christelijk onderwijs. Na vrij veel overleg wordt men het eens; er wordt een stichtingsbestuur benoemd en zo ontstaat er in Twijzel een compromis-school.

In de kring van het bestuur worden de ontwikkelingen wel gevolgd. Een compromisschool is zeker niet ideaal, de stichtingsvorm is een onding en dergelijke opmerkingen, waarover men van mening kan verschillen, maar die op zich niet onjuist zijn, komt men tegen.

Toch besluit het bestuur, dat ze als zodanig niet zullen ageren tegen de plannen, maar ze behouden zich het recht voor, om als particuliere personen onverbloemd hun opvattingen weer te geven.

Na verloop van tijd hebben de plannen hun beslag gekregen en in 1961 kan de kleuterschool gaan functioneren. Eerst hebben ze negen jaar gebruik gemaakt van de voormalige Christelijke school. Toen werd het een tweedklassig schooltje en moest er ruimte gezocht worden voor één van de groepen. In eerste instantie wordt die gevonden in het Groene Kruis gebouw, maar al na korte tijd blijkt, dat dit volgens de richtlijnen van „Volks-

Achter: Klaas Hofman, Hubbert Bouwman, Henk Nicolai, Minke Postma, Renae Boersma (bestuurslid.), Ineke Bruining, Annie Kooistra, Sappie Boersma, Yfje Kooistra, Tuff. R. v. Dellen, Minke de Graaf, Annie Vonk, Geke Geertsma, Jan Waltje, Anne Sietraema, Piet Dijkstra, Berend Gienstra.

Voor: Fokke Rekker, Bert Hylstra, Romke Kooistra, Henk Hylstra, Douwe Walda, Jan de Vries, Henk Bekkema, Simon de Boer, Douwe Mleetsma, Geert Harmen v. d. Bij, Gjalb Huisma, Tjebbe Postindier, Joon Veenstra, Sierd Hylstra.

Foto - 1966 -

De bestuursleden, die de school zouden bezoeken, *
delen mee, "dat dit er nog niet van gekomen is,
dat de wil er wel was, maar door omstandigheden
die wettig waren, kon het niet.

Achter: Aukje Douwer, Rennie v. d. Bij, Marijke Kobus, Hermke Renkema, Juffr. v. Dellen, Jelle Huisma, Neeltje Storm, Johannes Kooistra, Jan de Boer, Jeltje Storm.

Midden: Gea Pit, Lienke Feninga, Marijke de Graaf, Grietje Meetsma, Bea Kooistra, Marijke Kamminga, Treke Mintje Kooistra, Wiesje Bruining, Gretha Postma.

Voor: Sijtse Costindier, Nammie Kloosterman, Wietse Brandsma, Alex Hylstra, Berend v. d. Wal, Appie Beiboer, Jaap de Vries, Dikkie Kamminga, Arjen Heidbuurt.

Foto ± - 1969 -

Paterswolde, destijds een nog al gewilde pleister- *
plaats voor velerlei uitstapjes, staat bij het be-
stuur in een heel wat minder goede reuk.

„Paterswolde is hermis” oppert de één; Een ander
vindt het „berucht en beroemd, omdat het zo-
veel geld neemt.”

Wel wordt van weerskanten toegeregd, dat er bij het houden van de Unie-collecte niet onder „anderimans duiven geschoten” zal worden. Toch zijn er naderhand wel nu en dan wat strubbelingen geweest in de collecte-periode.

Op de bestuursvergadering van 30 januari 1960 wordt in het bestuur ter tafel gebracht, dat de bouw van een Chr. school te Kootstertille in de eerstvolgende raadsvergadering aan de orde komt. Dan rijst bij het bestuur de vraag, hoe het stratis komt met de waarborgsom, als we een aantal hinderen aan Kootstertille zouden verliezen.

Voor nadere informatie wordt een delegatie van 't bestuur ontvangen op het gemeentehuis door Burgemeester v. Ek en de heer Nienhuis. Dan blijkt, dat Twijzel zich geen zorgen behoeft te maken, wat dit punt betreft; de bouw in Kootstertille is nl. een uitloeiing van het feit, dat dit dorp in het industrie-beleid is aangewezen als één van de sub-kernen en in een dergelijk geval worden er ook andere normen aangelegd. Het ligt voor de hand, dat een bestaande school hiervan niet de dupe mag worden, zo wordt gesteld door de burgemeester. Kort daarop wordt dit standpunt van B. en W. nog schriftelijk bevestigd, zodat de rust in Twijzel kan weerkeren.

Wel wordt er door een inwoner van Kootstertille een bezwaarschrift tegen de bouw van de school ingediend bij het gemeentebestuur, maar dit wordt in 1961 afgewezen. Als zo voor de schoolvereniging in het dorp Kootstertille de weg geëffend wordt om hun plannen te kunnen uitvoeren, wordt er nog eens een samenspreking aangevraagd, om nu, zo mogelijk te komen tot het vaststellen van een grens tussen de beide scholen.

Bij de eerste zitting houdt het bestuur nog vast aan het standpunt, dat de grens maar bij de Oude Dijk moet blijven. Maar dat blijkt al heel gauw geen haalbare kaart.

Dan wordt er overeengekomen, dat men de Streekschool zal aanhouden als grens. Dit wordt in 1965 officieel vastgelegd. Als enige jaren daarna een beroep gedaan wordt op deze overeenkomst, blijkt er nergens iets schriftelijk te zijn vast-

Achter: Jan Kamminga, Ate Detmar, Fokke Geertsma,
 Klaas Adema, Theun de Vries, Heester v.d. Bij, Engelina
 de Boer, Sjoukje Kamminga, Ate v.d. Wal, Sippe Kobus.
Midden: Willie Bruining, Boukje Hofman, Jannie Feninga,
 Rennie Hofman, Ansje Adema, Anneke Waltje,
 Nellie Nijboer, Alice Pit, Wiebe Feitsma.
Voor: Jan Willem Heins, Geert Veenstra, Ate Kooistra,
 Jaap Bruining, Anne Feninga, Henkie Sijens,
 Saakje Veenstra, Cobi Beiboer, Gea Couperus, Willem
 Bosma.

Foto - 1969-

Al was het een tijd van toenemende welvaart, *
 toch werd er maar niet met geld gesmeten, wat
 blijken mag uit het volgende citaat:
 „Voorkitter vraagt, of met Sinterklaas de kinderen
 ook wat moeten hebben; de kinderen zullen voor
 fo.50 hebben.”

gelegd. De school is geopend op 1 januari 1966. Omstreeks die zelfde tijd worden de grenzen van het dorpsgebied van Kookstertille nauwkeurig vastgesteld. Op grond daarvan gaat de schoolvereniging dan ook kinderen aantrekken, die op dit grondgebied verblijven, zonder nog langer te rekenen met de destijds gesloten overeenkomst. Hoewel dit in de beginperiode nog wel eens leidde tot enige wrijving, heeft de situatie zich naderhand behoorlijk gestabiliseerd.

Ook deze school is tot grote bloei gekomen; de laatste jaren is evenwel een zekere teruggang waar te nemen, zoals die zich momenteel overal voordoet.

4. Eigen nieuwe school.

We hebben al gezien, dat de aanvankelijk nogal groot opgerette plannen naderhand sterk gereduceerd moesten worden. En dan mag er op 22 maart 1956 al besloten zijn, een drieklassige school te bouwen, er zijn nog zo veel onzekere factoren in het spel, dat er weinig schot

Mester

Door ik van hoor dat
 ze van woord in school moet
 blijven Door ze haar werk niet goed
 maakte. Ben ik met het meisje ver-
 legen Door ze vol rennen zit
 Geef Haar het werk dan maar mee
 naar huis. Maar ik wil niet het
 be dat ze in school moet blijven

Gegroet

Achter: Bertus Veenstra, Jan Elzinga, Abel Kamminga,
 Annie Rehker, Ria Walda, Meester de Vries, Foekje Wetmar,
 Anneke Nicolai, Berendina de Boer.

Midden: Annie Beiboer, Annie Meetsma, Annie Feninga,
 Fienke Terpstra, Froukje Koonstra, Doetie Landbergen,
 Wiesje de Graaf, Minnie Kooistra.

Noor: Greetje Postindier, Renske de Ruiter, Hulje Heins,
 Wiebe Kamminga, Sijtae Sijens, Bart Gietema, Sjoerd
 Postma, Jelle Koonstra.

Foto ± - 1969 -

„Het is een bedroefenisverschijnsel, dat er
 maar zo weinig leden belangstelling tonen
 door ter vergadering te komen.“

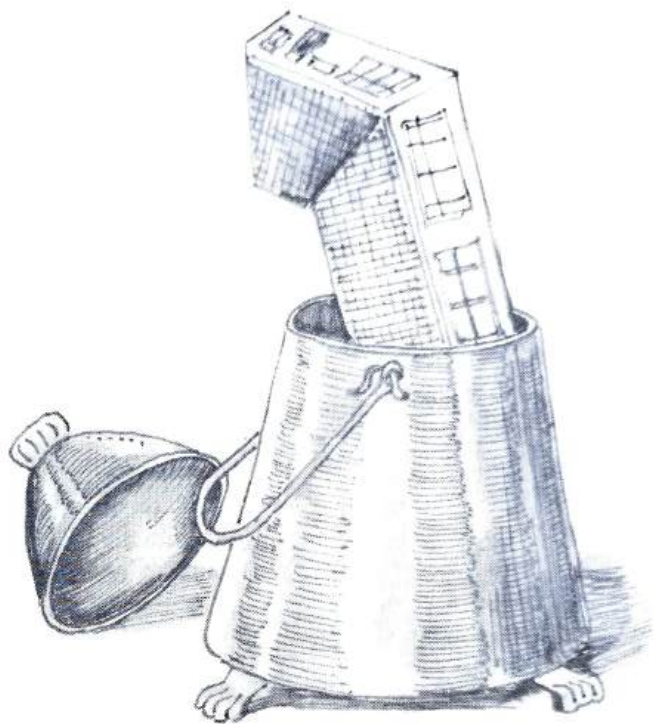
*

rit in de hele zaak. Op zeker moment leest men in de notulen de volgende verruchting van de secretaris:
„We hebben het terrein nu wel, maar wat hebben we er aan, als we toch niet mogen bouwen.”

En een andere keer: „De school zit in de doofpot, roover is hij al.”

Indedaad is het zo, dat van alle kanten nieuwe moeilijkheden opdoemen.

Zo krijgt de architect Eldring opdracht van hogerhand, dat hij de bouwsom zodanig moet besnoeien, dat het totaalbedrag beneden de hon blijft, en in de notulen staat het als volgt: „zelfs als zou hij daarvoor de kap van de school moeten weglaten.”

Er gebeuren ook dingen, die gewoon onbegrijpelijk zijn. Zo wordt er al een hele tijd gewacht op een brief van het ministerie van onderwijs. En die komt maar steeds niet. Hoe zit dat toch?

Er is behalve het ministerie van onderwijs nog een departement, dat ook een vinger in de pap wil hebben; dat is het ministerie van wederopbouw en wat blijft nu: op dit departement is men in 't geheel niet op de hoogte van de bouwplannen; ook heeft men daardoor geen inzage gehad van de desbetreffende stukken. Op die manier kan men natuurlijk niet verwachten, dat de vereiste vergunningen vlot zullen afkomen. En hier in Zwijzel wordt men van het kastje naar de muur gestuurd. Gen slotte weet niemand meer precies, hoe de vork aan de steel zit.

In 1957 is er een nieuwe term, die zijn intrede doet: „bestedingsbeperking”. Dan weet men tenminste, hoe laat het is. Huinigheid wordt voorlopig het wachtwoord.

Achter: Sjouke Hofman, Tpie Kloosterman, Willem Adema,
 Sytske Kolus, Meester v. Staalduinen, Gerard Bruning,
 Maaike v. d. Wal, Rixt Kijlstra, Pietie Rekker, Jan Adema.
Midden: Hennie Storm, Fikkie Dijkstra, Annie Nijboer,
 Alberta v. d. Bij, Sijke Kooistra, Alice Bosma, Fanneke
 Kamminga, Jannie Geertoma.
Voor: Rudmer Marinus, Sierk Hoekstra, Teake Heidbuurt,
 Douwe v. d. Boon, Freerk Wijma, Fokko Jan Dijksterhuis,
 Jan Huidema, Hedde Brandsma, Oeds Bosma, Jeds Huidema.
 Foto's - 1971 -

Zoals gewoonlijk heeft de heer S. de Vries het *
 ledengeld opgehaald. Hij wordt daarvoor hartelijk
 bedankt „ „ voor de gedane Arbeid en graag voor
 Twee keer.
 (Evengoed wordt hij het volgende jaar weer bedankt;
 zo krijg je nog eens een extraatje!)

Toch komt er in de loop van het jaar 1957 weer enige voortgang. Het lijkt erop, dat de aanbesteding binnen afzienbare tijd zal kunnen plaatsvinden. Dan doet het bestuur alle moeite om het werk onderhands aan de f.^a v.d. Urde te gunnen, maar dit mag beslist niet, volgens de instanties. Dan wordt een aantal aannemers uitgenodigd om in te schrijven. In het jaarverslag over 1957 lezen we dan, dat de f.^a Hollema als laagste had ingeschreven. De bouw wordt dan ook aan hen opgedragen. Het terrein waar men bouwt, is niet direct de meest ideale plek, om zo'n werk uit te voeren. Het is er min of meer moerassig, en het is begroeid met riet en struikgewas. Er is dan ook nog al heel wat heiverk nodig geweest, voor het aan de

Personeel eind
60-er jaren:

Zuffr. R. v. Dellen

Meester W. de Vries

Meester H. v. d. Bij.

Achter: Jaap de Vries, Berend v. d. Wal, Saakje Hoekstra, Meester v. d. Bij, Haije Wijma, Johannes Kooistra, Appie Beiboer.

Midden: Fokje Heidbuurt, Alie Nicolai, Frits Larke Bosma, Froukje Wijma, Bea Kooistra, Grietje Meetsma.

Voor: Jan René Hofman, Alex Rijlstra, Wietse Brandsma, Rietwe Walda, Bert v. d. Huwaag, Nijen Heidbuurt, Nammie Kloosterman.

Foto ± - 1971 -

Als je eenmaal aan iets gewend bent, heb je *
soms de neiging om te denken, dat het altijd al
zo geweest is. Zo verging het mij, toen ik las wan-
neer de vrije woensdagmiddag werd ingevoerd.
Naar mijn gevoel was dat al gedurende tientallen
jaren zo. En dan blijkt het in 1968 te zijn geweest.
Dat wordt dus pas 13 jaar!

werkelijke bouw toe is. Daarna wordt er regelmatig aan gewerkt en gedurende de winter van '58-'59 is de bouw rover gevorderd, dat heel wat werkzaamheden door kunnen gaan, omdat het binnenwerk is en men dus niet zo afhankelijk is van de weersomstandigheden.

In maart is het al rover opgeschoten, dat ook de aanleg van de verwarmingsinstallatie kan worden uitbesteed. Dan komt het bestuur voor een wat onplezierige verrassing te staan. Het blijkt, dat zij in deren geen stem hebben in het kapittel, want de architect heeft op eigen houtje hierover al afspraken gemaakt. Hoewel er wel enige krasse woorden zijn gesproken, is de raak niet meer terug te draaien, want in Buitenpost

* In 1959 is de vergoeding per ll. gestegen tot f 49.99.

Begin zeventiger jaren
Meester van Staaldouma, Meester v. d. Bij
Juffr. de Rover (kleuterschool) Meester de Vries.

achter: Annie Nijboer, Alberta v.d. Bij, Hanneke Kamminga,
 Yannie Geertsma, Hennie Storm, Fienke de Vries, Teake Heidebuurt,
 Meester v. Staaldunnen, Dikkie Gatsonides, Tia Dillema.

Opie Kloosterman, Siert Hoekstra.

Voor: Henderika Kloosterman, Feije Huisma, Pietje Hoekstra,
 Willem Adema, Rindert Meerstra, Oeds Kuidema,

Jan Kamstra, Piet Wijma, Douwe v.d. Boon, Folkko Jan
 Dijksterhuis, Rudmer Marinus.

Foto - 1972/73.

In 1965 heeft de vereniging zich aangesloten bij
 de Cenaco (Centrale Administratie - Chr. Onderwijs)
 (Een hele verlichting voor hoofd en penningmeester)

*

„Hodoende heeft met alle besprekingen
 toch nog een voordeel van f.2314.75 opgebracht.”
 (Bedoeld wordt de verkoop van de oude school.)

*

is wel kennis genomen van de plannen van de architect en onwetend van het eigenmachtig optreden van deze persoon, hebben B. en W. hun sanctie gegeven. De secretaris klaagt dan ook, min of meer spijtig: „B. en W. hebben hare statiging alreeds aan Nieuw Meijer gegeven.”

In mei komt ter sprake, wat er nog moet worden aangeschaft. Er is b.v. per lokaal een zeker bedrag beschikbaar voor inrichting, wandversieringen e.d.

Wat moet er op de vloeren, wat soort gordijnen zullen aangeschaft worden, hoe wordt de keuken ingericht,

* Zo nu en dan wordt er in het dorp en ook op de bestuursvergaderingen nogal wat critiek geïfend op het gemeentelijk beleid, wat betreft de verdeling van de te bouwen woningen. „De secretaris zegt, dat we lawaai moeten maken, als we hier meer woningen zullen hebben.”

dat zijn zo een aantal vragen, waarop een antwoord moet komen. Er moeten materialen voor het handarbeidlokaal worden besteld, en er is ook een post voor meubilair. Al met al was het nog een heel gedoe, voor alles wat in kannen en kruiken was. En intussen als alles zo langzamerhand zijn beslag begint te krijgen, wordt al eens overlegd, hoe en wanneer de officiële opening van de nieuwe school zal moeten plaatsvinden.

Er zal voor de kinderen een feest worden georganiseerd; de ouderen zullen dan 's avonds aan hun trekken komen.

Achter: Nieuwe Walda, Rixt Kijlstra, Mlie Nicolai,
 Sijke Kooistra, Fokje Heidbuurt (daarachter Meester v.d. Bij),
 Tasje Hoekstra, Maaike v.d. Wal, Froukje Wijma.
Voor: Gerard Bruning, Hedde Brandsma, Bea Kooistra,
 Jan Huidema, Pietie Rekker, Jan Adema, Sjouke
 Hofman, Jikkie Dijkstra.

Foto - 1972/'73 -

- L. S.

Alay van middag
 3.00 p. een kwartier eerder
 uit school hij zou even
 met moeder weg.
 Bij M. Pank
 Groet

Naar het rich op dat moment laat aanaien, hoeft dit gebeuren niet al te lang meer uitgesteld te worden.

Daarom wordt het vastgesteld op 2 september 1959.

Waardoor er een kink in de kabel kwam, is me niet recht duidelijk geworden, maar men heeft blijkbaar een te optimistische kijk gehad op de nog te verrichten bezigheden.

Het is nodig, dat de opening naar een later tijdstip wordt verschoven. Zoals het op dat moment lijkt, kan het nog wel eens een paar maanden later worden. Maar je kunt die kinderen toch geen spelletjes laten doen in de late herfst. Daar is iedereen het over eens en dus besluit men, dat het kinderfeest dan toch maar moet doorgaan op de reeds vastgestelde datum. Ho is het dan ook uitgevoerd. En gelukkig maar, want inderdaad kan de officiële opening pas plaats vinden op 11 december.

Eerst was er de mogelijkheid, om de nieuwe school te benichtigen. Naast de officieel uitgenodigden kwamen ook velen uit eigen kring even een kijkje nemen. Iedereen was vol lof over het prachtig ruime en lichte gebouw.

Het meest opvallende vond iedereen wel de ruime, brede gang, waar ook van twee kanten licht in valt. Inderdaad is dit een gang, zoals men ze in niet veel scholen zal vinden. Ik herinner me nog, hoe de inspecteur, toen hij voor het eerst binnenkwam, met grote verbazing de gang stond op te nemen; hij wilde zelfs rien, of dit wel klopte met de destijds ingediende tekeningen. Toen merkte hij op: "Ja, het staat er nu eenmaal, maar als ik dit toen gezien had, was het niet doorgegaan. Ik heb dit onderdeel blijkbaar wat te vluchtig doorgenomen." Gelukkig voor ons, dat zelfs een inspecteur wel eens een steekje laat vallen.

Na de benichtiging van de school was er nog een feestelijke samenkomst in de kerk en daarmee werd deze periode van de bouw (1954-1959) afgesloten.

Ruim twintig jaar wordt er nu al weer in dit gebouw gewerkt, afwisselend met drie of met vier personeelsleden. Zelfs hebben we enige tijd een deel van de kleuterschool als gast onderdak mogen verlenen.

Achter: Rennie v.d. Bij, Neeltje Storm, Jaap de Vries,
 Marieke Kamminga, Appie Beiboer, Johannes Kooistra,
 Sukje Douwes, Nannette Kloosterman, Berend v.d. Wal.
Midden: Jacqueline Wijksterhuis, Grietje Meetsma,
 Wietse Brandsma, Harmke Renkema, Meester de Vries,
 Gerda v.d. Veen, Haije Wijma, Maaike Oevering.
Voor: Arjen Heidbuurt, Alex Kijlstra, Jeltje Storm,
 Bert v.d. Kwaaq.

Foto - 1972/'73 -

Een van de bestuursleden is vanwege zijn *
 werk dihwijls niet in de gelegenheid, om de ver-
 gaderingen te bezoeken. Als hij dan een keer
 wel tegenwoordig is, staat dat de volgende keer
 wel met naam en toe-naam in de notulen.
 (Zo'n eer valt niet ieder bestuurslid ten deel.)

Wij hopen, dat dit gebouw nog jarenlang in deze dorps-
gemeenschap zal mogen functioneren als instituut,
waar onze kinderen worden onderwezen, maar met name
ook als inrichting, waar aan de opvoeding ruime aan-
dacht wordt geschonken.

In 1965 is Gelske Dokter na een ernstig ongeluk overle-
den. Hij was leerlinge van de vierde klas.

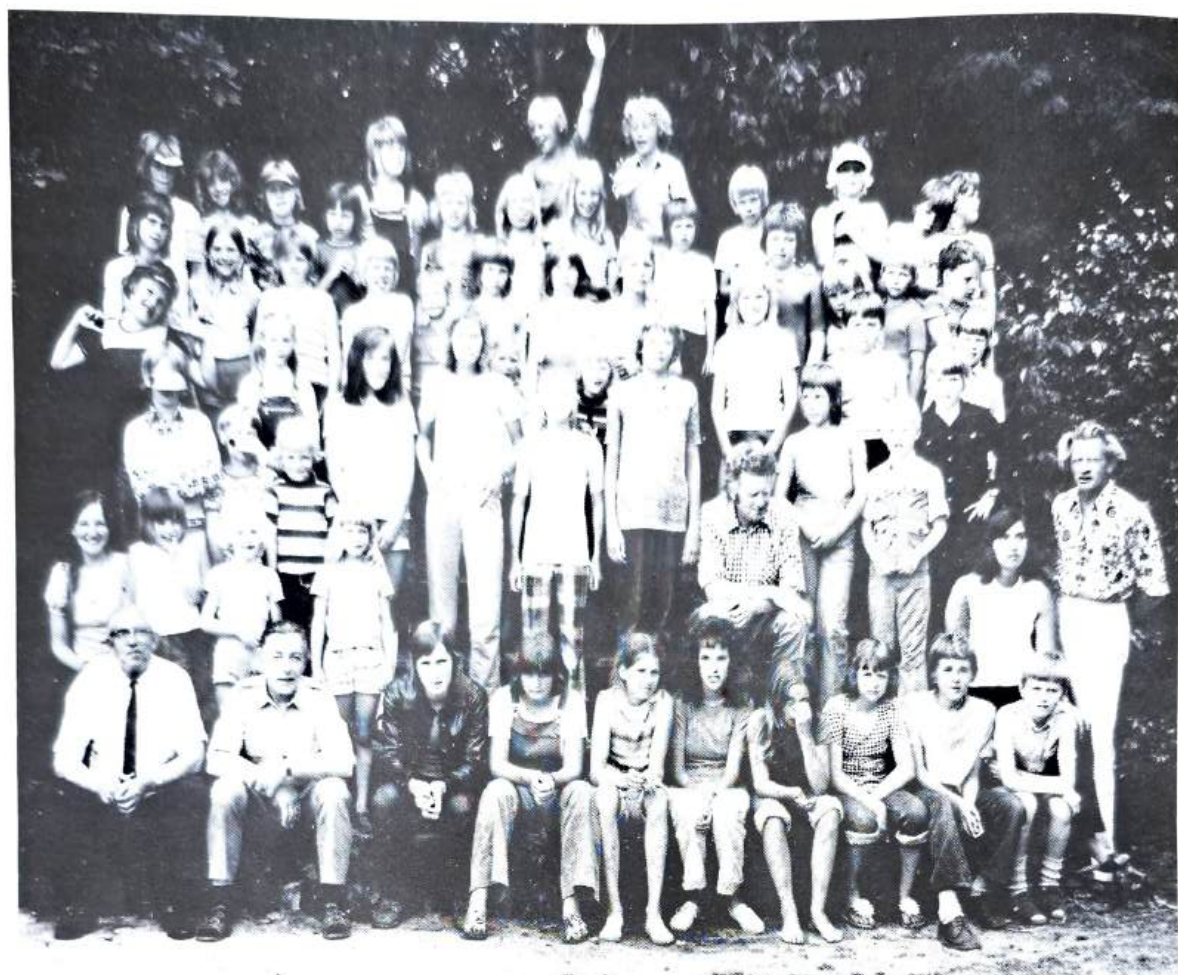
Dat ik hier een foto van haar bij plaats, heeft deze reden:
Hij kwam op geen enkele groepsfoto voor. De andere, mij
'uit de notulen' bekende kinderen, die afleerling van de
school zijn overleden, komen wel voor op een foto nl:

Marten Gjepekema + 1917 op foto 1913 en 1915.

Glenk Strating + 1932 op meerdere foto's uit 1928 en 1930.

Johannes Hamstra + 1942 op foto 1939

Annie Fol + 1944 op een foto uit dat jaar.

Achter: Kammie Kloosterman, Froukje Wijma, Sierk Hoekstra,
 Pietje Hoekstra, Anke Douwes, Fokke Heidbuurt, Sijke Kooistra,
 Jan René Hofman, Bea Kooistra, Lieuwe Walda, Fennie Storm,
 Willem Adema, Alex Nijlstra, Sjouke Hofman, Jan Huideema.
2de rij: Marijke Kamminga, Maaike v.d. Wal, Bie Nicolai, Pie
 Kloosterman, Feije Huisma, Annie Nijboer, Alberta v.d. Bij, Maaike Overing,
 Bert. v.d. Twaag, Rudmer Harms, Peds Huideema, Freerk Wijma.
3de rij: Berend v.d. Wal, Fikkie Dijksterhuis, hoes v. Dusseldorp, Medije Storm,
 Via Dillema, Anneke Wiersma, Rindert Meersma, Fajje Wijma, Saaije
 Hoekstra, Jan Kamstra, Brijen Heidbuurt (daarachter Jannie Geertsma)
4de rij: links: Johannes Kooistra, Fokko Jan Dijksterhuis, Piet Wijma
 rechts: Meester Wiersma, Pietie Rekker, Teake Heidbuurt, Fikkie
 Nijboer (zittend), Meester v.d. Bij.
5de rij: links: Annie Gietema, Hendrika Kloosterman, Dickie
 Gaksonides, Fanneke Kamminga.
Voor: Chauffeur, K. Veenstra, (Bert.), Meester v. Staaldouinen, Rennie
 v.d. Bij, Harmke Penkema, Jeltje Storm, Jacqueline Dijksterhuis,
 Grietje Meetsma, Daan Parmentier, Douwe v.d. Boon. Foto - 1973-

Achter: Chauffeur, K. Veenstra, Sjoerdje Kuidersma, Jennie v.d. Woude, Jannie Nijboer, Annie Gietema, Henderika Kloosterman, Willem v.d. Woude, Piet Wijma, C.S.v. Staalduin, Pietje Hoekstra, Wendy Dijkstra, Jan Kamstra, Douwe v.d. Boon, Ada v.d. Boon, H. v.d. Bij.

Midden: Henderika v.d. Bij, Annie Nijboer, Feake Heidbuurt, (er een beetje achter) Rindert Meersma, Anne Marinus, (ook er wat achter) Johan Kamminga, Oeds Kuiderma, Klaasje Oevering, Hanneke Kamminga, Tje Kloosterman, Fia Dillema, Rudmer Marinus, Feije Huisma, Zeltine Bruning, Jikkie v.d. Haef, Johannes Kuiderma.

Voor: (kittend op pony) - Geertje Adema, Bie Bruining, Dickie Gatsonides, Freerk Wijma, Jannie Geertsma, Alberta v.d. Bij, Willem Adema, Fokko Jan Dijksterhuis, Hennie Storm, Sierk Hoekstra, Kees Hofman.

Foto - 1974/'75 -

In het jaar 1970 is de bijdrage per ll. f146.- *

Het drievoud van 10 jaar eerder!

B. Veranderingen.

Als ik in dit gedeelte de zaken soms eens wat extra ruw-wit voorstel, dan is dat een gevolg van het feit, dat ik me moet beperken tot de hoofdzaken. Wilt u bij het lezen daarmee rekening houden?

Maatschappij. Als we alleen maar rekenen over de laatste vijfen twintig jaar, dan is er in maatschappelijk opzicht al een onvoorstelbaar ander beeld gegroeid.

Het is niet bij industrialisatie gebleven. Die had des tijds al min of meer de wereld op zijn kop gezet en voor velen was dit uitgelopen op teleurstelling, wanhoop en ontredde ring. Elke vernieuwing, elke omwenteling betekent voor de één een nieuwe toekomst, hansen en mogelijkheden en de ander blijft achter in grauwe ellende. „De één zijn dood is de ander zijn brood.” is een spreekwoord, dat dit, hoewel niet erg menslievend, toch wel heel reëel uitdrukt.

Het is niet bij mechanisatie gebleven. Ik zou hierbij de zelfde tirade nog eens kunnen schrijven. Maar wie is nooit geconfronteerd met de ellende, die ook hieruit is voortgekomen? De mens als verlengstuk van de machine.

De mens eigenlijk niet meer een individu, een uniek schep sel van God, maar één van de velen, één van de massa, een nummer, dat zijn kaart in de prikklok moet stop pen.

Het is niet bij automatisering gebleven. En toch zou men denken, dat de mens hier reker tot de ontdekking had moeten komen, dat hij bezig is, zichzelf de strop om de nek te schuiven. Hoe meer het hele arbeidsproces geautomatiseerd wordt, hoe minder de mens nog voorkomt in het hele verhaal. En wat hoor je dan? Dat valt erg mee want om dit te bedenken, heb je mensen nodig en om de nieuwe apparatuur te ontwerpen, te ontwikkelen, te testen, te plaatsen, te veraor gen, te vervangen...

Rechter: Gaatke Bosma, Willem Nicolai, Gerhardt Wijma,
Ankje Huudema, Klarren Couperus, Femkje Kloosterman,
Bene Jagersma, Juffr. Veenhuis.

Midden: Gerrit Snijder, Jan Dillema, Ake Heidbuurt,
Abie v.d. Werf, Andries Faber, Minne Posthumus, Folkje
Huudersma.

Voor: Cor Bruining, Anne Klariska Froost, Akkie Kooistra,
Gerrit Veenstra, Grietje de Vries, Janneke Brandsma,
Annet Nicolai, Fienke Bruining.

Foto - 1977 -

Op de bestuursvergadering van 28 oktober 1960
is de heer W. Jongasma niet aanwezig. De voorzitter
deelt mee, dat genoemd bestuurslid een rustkuur
zal moeten houden; hij spreekt ook de wens uit, dat
broeder Jongasma voorspoedig mag herstellen. *

... heb je mensen nodig. Ja zeker, dat klinkt erggeruststellend, maar ik vrees, dat er in de ontwikkeling van nu een grote overeenkomst is met het „anecdootische” verhaal van de Duitse grootfabrikant van spijkers, die terecht kwam in de inflatie na de revolutie van 1918-19.

Hij produceerde spijkers, ongelooflijk veel spijkers en eerst verheugde hij zich over de steeds meer geld opbrengende producten. Maar toen hij ontdekte, dat ook de prijzen van de grondstoffen onrustbarend stegen, ging hij zich zorgen maken. En terecht, na enige maanden kon hij voor de 250 Billionen Reichs Markken nog een brokje metaal kopen, waar hij een flinke stevige spijker van kon fabriceren. Dat deed hij, daarna sloeg hij die spijker in een stevige balk en hing zich zelf op.

Waar nu in het hele gebeuren nog een menselijke vingertop een bepaald knopje bedient, daar wordt morgen of overmorgen wel een klein, handig apparaatje ingebouwd, dat dit onbenullige karweitje wel kan overnemen en waar nu nog het menselijk oog het één of ander toetsenbord of paneel in de gaten houdt, daar zit binnen de kortste keren een electronisch oog glashard biefaker en zonder te knipperen de zaken waar te nemen. Men weet namelijk niet van stoppen. De computer, die het „einde” leek, was niet het einde, maar heeft het op zijn beurt weer mogelijk gemaakt, om nog weer andere apparaten, zo ingenieus, zo precies, zo miniem klein, te construeren, die straks ook weer een eigen leven gaan leiden en nog vernuftiger, en nog petieteriger en nog och laten we ophouden. Maar u begrijpt me wel. Het is de realiteit, waarmee wij dag in, dag uit, te maken hebben en naar ik vermoed, steeds meer te maken zullen krijgen. Ik geef toe, erg vrolijk klinkt het niet, maar ja - een beetje zwart-wit, hé?

Muster.....
kan morgen
niet op tijd
in school
komen want
ik moet eerst
eventjes met haar
naar de dokter
Gr.

Achter: Henk Beiboer, Rinnie Bruining, Ruus Dijksterhuis, Boukje Veenstra, Sjoerd Meersma, Barbera Faber, Gerco v. Veenen, Wjke Meersma, Annita Steringa, Ake Harinus, Sierd Hamstra, Meester v. d. Bij.

Midden: Janke Wiersma, Adriaan Dillema, Ake Wijma, Janneke Dijkstra, Ake Detmar, Wopke Zuidema, Jaap Jan Bosma, Pietje Veenstra.

Voor: Kathalie Heeuwsen, Karst Kamstra, Cor Heins, Grietje Kobus, Jellie v. d. Woude, Hillie Huisma, Jellie Detmar, Nukje Kooistra.

Foto - 1977 -

Er is op de ledenvergadering een nieuw be. *
stuurslid gekozen, maar op de daaropvolgen-
de bestuursvergadering is deze niet aanwezig.
Niets heeft men nog nooit meegemaakt, maar de
voorzitter spreekt de geruststellende woorden:
„Dat komt wel goed. De volgende keer.”

Mentaliteit. Als u de foto's uit het begin van dit boek eens vergelijkt met de laatste, ziet u enige opvallende verschillen. Toen stemmige, verlegen lijkende, soms zelfs huilende gerichtjes, voorover hangende kopjes, min of meer wegduikende kleintjes, slechts een enkele „durver“ waagde het om een glimlach op zijn gericht te toveren. Nu vrolijk lachende gezichten, vrijpostig om zich heen kijkend, men trekt zelfs „postzegels“.

Dit is niet alleen het feit, dat het mensdom volkomen gewend geraakt is aan de camera (een uur na de geboorte wordt er immers al geflitst!), nee, hier zit

Om maar meer mensen op de ledenvergaderingen te krijgen, stelt een der leden voor, om dan maar koffie met koek aan te bieden. („..... antwoordt, als het om koffie en koek gaat, dan is dat geen belangstelling voor de school“)

Nou - dan geen koffie met koek. Punt uit!!

meer achter. De kinderen werden vroeger zeer strak opgevoed. Ze wisten, hoe ze zich moesten gedragen.

Als grote mensen het woord hadden, hielden ze zich angstvallig stil; nu hebben de kleinsten soms het hoogste woord. Ze spraken „met twee woorden“; als een kind je nu niet verstaan heeft, krijg je hien te horen. Men groette iedereen beleefd en het petje werd afgenomen. Nu is - heui - goed genoeg, ongeacht of

Achter: Willem v.d. Woude, Anne Marinus, John Hamminga,
Jaring Steringa, Kees Hofman, Johannes Huidema,
Meester Wiersma.

Voor: Klaasje Oevering, Tikke v.d. Hoef, Hlie Bruining,
Ada v.d. Boon, Sappie Bruining, Geertje Adema,
Henderika v.d. Bij.

Foto - 1977-

Meester

Kleine is ziek
hij heeft het zo
achter in het hoofd
en het lene been
we denken van grip
hij lust ook geen
eten het spijtons
geweldig want nu
komt hij een heel
stuk achter op.
Hij

het een vriendje of een volwassene betreft.

Was men vroeger zeer bescheiden in het optreden, (wel eens wat te - misschien?), nu heeft het doorsnee kind daarmee geen moeite en is het heel vrijpostig (wel eens wat te - reker!).

Werden vroeger de regels van wellevendheid strikt in acht genomen, tegenover iedereen, nu wordt er wat gegruifeld en gemeesmuild, als je zegt, dat de meisjes eerst mogen binnenkomen. Het wordt je ook wel erg moeilijk gemaakt in deze tijd, waarin de vrouwen-emancipatie ridicule vormen gaat aannemen. Naar

mijn mening zijn een aantal dames (rooie vrouwen) druk bezig, zichzelf uit de markt te prijzen; alleen jammer, dat alle anderen, die deze weg niet willen opgaan, in de toekomst toch de gevolgen daarvan zullen ondervinden. Ik moet eerlijk bekennen, dat ik met een zeker plezier gekeken heb naar de televisie beelden, die lieten zien, hoe een aantal van deze barige dames, die de toegang tot de regeringsgebouwen hadden afgesloten, net als „echte mannen” werden afgetuigd met de lange wapenstok. Gelijke monniken, gelijke kappen, dat willen ze toch zo graag.

Ik denk, dat we niet verder deze kant op moeten.

Al even heb ik elders in dit boek er op gewezen, dat de opvoeding in het onderwijs weer een grotere plaats zal moeten krijgen. In verschillende publicaties en in uitspraken van vooraanstaande politici en pedagogen klinkt steeds helderder door de idee, dat onderwijs meer is dan het leerproces alleen. De totale mens moet weer centraal komen te staan. Onmisbare waarden, als verantwoordelijkheidsgevoel, behulpzaamheid, solidariteit, gemeenschapszin, moeten weer de volle aandacht krijgen. Uiteindelijk zal men met deze waarden een betere,

een leefbaarder samenleving kunnen opbouwen dan met het aanwakkeren van de competitie-drang, het stimuleren van het consumptieve gedragspatroon, het werken met de ellebogen en het bevorderen van het egoïstisch denken. Het christelijk onderwijs mag hierin gerust voorop lopen.

Achter: Henderika Kloosterman, Hanneke Kamminga,
Fia Dillema, Piekje Hoekstra, Meester Wiersma.
Voor: Jan Kamstra, Piet Wijma, Rindert Meerstra.
Foto - 1977 -

„Het tegelpad naast het
nieuwe schoolhuis maakt zo
ver weg, dat er wel een
fiets tussen de tegels
gestald kan worden.“

Onderwijs. Kon men in het verleden spreken van een redelijke stabiliteit op het gebied van het onderwijs, op dit moment is alles voortdurend in beweging.

Natuurlijk was het ook in vroeger tijden niet enkel gerapige rust, wat het onderwijs kenmerkend eigen was. Nee, door de jaren heen zijn er steeds nieuwe inzichten gepubliceerd, nieuwe methodieken geïntroduceerd, altijd wel zijn er mensen geweest, die na diepgaande studie zeer gemotiveerd pleitten voor een veranderde aanpak. Er werden waardervolle ideeën aangedragen, waarmee men in het onderwijsveld vooruit kon. Maar het kwam ook voor, dat bepaalde progressieve, men mag haast zeggen revolutionaire stellingen op zoveel tegenkanting stuitten, dat ze nooit in praktijk zijn gebracht. In dit verband wijs ik slechts op de stelling, dat men kinderen niet eerder dan omstreeks hun achtste levensjaar echt moet laten rekenen. Misschien heeft een enkele school dit in praktijk durven brengen, over het geheel genomen, kan men stellen, dat dit principe gewoon buiten de school gehouden is, omdat men het risico van een débacle niet durfde lopen. Ook kan men gerust vaststellen, dat het organisatorisch element vroeger de volle aandacht kreeg. Ik denk, dat dit aspect toen beter uit de verf kwam dan nu vaak het geval is. De ouders werden er ook nadrukkelijk bij betrokken. Zo had men de jaarlijkse schooldagen, waar honderden leden van de schoolverenigingen heentogen, om te luisteren naar een inspirerende rede van de één of andere deskundige op onderwijsgebied en zich verder te vermeeien met een ontspannend middagprogramma. Ook de vergaderingen van Gereformeerd Schoolverband in kleiner verband (district Buitenpost) werden vaak brouw beocht, zowel door de bestuursleden als door het personeel.

En dan waren daar nog de vergaderingen van de P.C.O (zoals het nu heet) in Buitenpost. We mogen met dankbaarheid constateren, dat deze afdeling door de jaren heen een bloeiend bestaan heeft gehad en nog heeft, want dit is één van de weinige afdelingen in den lande, die tot nu toe onverdroten door heeft vergaderd, zo'n keer of vijf

Achter: Roekie Bakker, Annet Nicolai, Marjolein Bel, Juf Ankie Bleeker,
Willeke Veenstra, Annie Posthumus, Riemie Huiderema, Gidsger Postma.
Voor: Sijtse Brinkman, Catrien Veenstra, Ruurdje de Vries, Henk v.d. Meer,
Erik Kuipers, Sijtse Scherjon.

Op de kiek voor het prachtige gymnastiek-gebouw, dat
geopend werd in 1978.

Foto. L. A. v. d. Bij

- 1981 -

H. v. d. Bij
H. v. d. Bij - Wijze
A. de Vries - Nannema
W. de Vries
J. v. d. Kwaaq
L. v. d. Kwaaq - v. d. Kwaaq
J. Wiersma - Vriezema
R. Wiersma

1975 - bij ons
dubbel jubileum.

Foto. L. A. v. d. Bij.

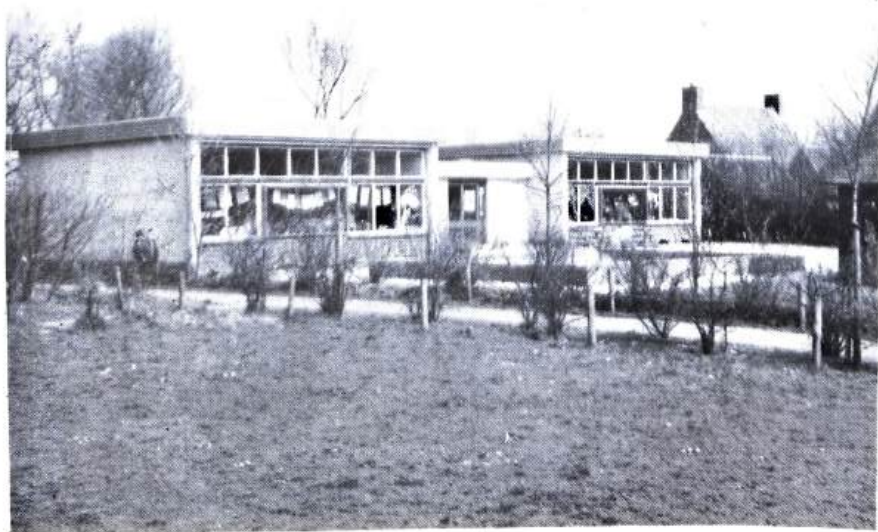
per jaar. Maar genoeg hierover.

Als ik spreek over een ononderbroken stroom van veranderingen, dan denk ik speciaal aan de laatste tientallen jaren. Dat is begonnen in de vijftiger jaren, eerst nog in een vrij rustig tempo, maar de zogenaamde onderwijsvernieuwing kreeg steeds meer promotoren, die wisten te verkondigen, hoe het allemaal beter en effectiever zou kunnen. Het begon met een verfrissingscursus hier en een applicatiecursus daar, je kreeg een aantal lessen van docent aus en wat informatie van leraar zo. Allerlei nieuwe inrichten werden gelanceerd en langdurige discussies werden gevoerd over het voor en tegen. Zoals dat meestal gaat waren er fanatieke voorstanders van alles, wat maar nieuw was; daarnaast waren er meer velen, die bedachtzaam voetje voor voetje de nieuwe weg op schuifelden en die niet van plan waren hun oude schoenen weg te gooien voor ze er zeker van waren, dat ze niet barrevoets verder hoefden te ploeteren. En tenslotte was er dan ook nog de categorie van de „kat uit de boom kijkers“, die luidkeels beweerden, dat het hun tijd wel zou uitduren. Naderhand is het wel deze laatste groep geweest, die het vrij hard te verduren kreeg, toen bleek, dat er geen sprake was van een stroomwurtje, maar dat de vernieuwing steeds meer het aanzien kreeg van een stroomversnelling, die niemand en niets ontraag. Soms was het ook wel eens te gek. Ik herinner me, dat we op een conferentie in Amersfoort een bepaald probleem kregen voorgeschiedeld met daarbij een aantal oplossingen, die eens moesten worden getoetst aan de praktijk.

Wij mochten een jaar lang in de klas daar eens flink tegen aan gaan en dan op de volgende conferentie met onze bevindingen komen. En wat gebeurt er? De eerste spreker houdt een uitvoerig betoog over de probleemstelling, waarmee we een jaarlang ons hadden bezig gehouden en stelt daarin doodleuk, dat de hele zaak op losse schroeven was komen te staan door een diepgaand onderzoek van deskundigen en dat het probleem, zoals het toen gesteld was, achteraf helemaal geen probleem was, en dat het van een heel andere kant benaderd zou moeten worden, wilde het alsnog een probleem zijn !? !?

Achter: Ritske v.d. Meer, Antien de Haan (voor haar Jettie Veenstra en achter haar Meor. E. Hatzmann-Veenhuis), Jan Wiecher Troost, Ankye Detmar, Tilke Marinus, Renze Boersma (en daarachter Jan Bakker, Janke Meerstra, Annita Miedema.
Voor: Sietske Fein Wiersma, Bernard Bruning, Celke Tuidema, Edwin Sheringa, Johan v.d. Hoef, Ida Kooistra, Esther Gosselaar, Anja Hamstra.
 Foto - 1980 -

De
kleuterschool -

Foto: L. A. v.d. Bij.

Nou moe!!

Er kwamen veranderingen in de leerstof, in de methodiek, in de didactiek. Projectonderwijs, groepswork, nivogroepen, wereldoriëntatie, documentatiecentrum, werken in losser klasseverband, differentiatie in leerstof en opdrachten, kern- en keuzetaken, multiple-choice vragen, kring- en klassegelassen, her- bij en in- scholing, moderne apparatuur (wat hebben we al niet: typemachine, stencilmachine, elektronische aftaster, fotocopieërapparaat, radio-cassette recorder, bandrecorder, diaprojector, televisie!), audio- visuele hulpmiddelen, remedial teachers (dat zijn een soort C.H.B.O. ers in 't onderwijs, leesmoevers (met een bloemetje op de ouderavond), oudercommissie (zonder een bloemetje)..... en 't zou mogelijk zijn, zo nog een poosje door te gaan. 't Wemelt van nieuwe woorden en dan heel vaak ook nog alleen Engelse benamingen. En laten we nou niet denken, dat het eind van al deze nieuwvormen wel haast in zicht is. Wat dat betreft is er een sprekende gelijkenis met de ontwikkeling van de electronica. Men weet van geen ophouden. Ik denk, dat het bovenstaande wel voldoende geweest is, om duidelijk te maken, hoe in elk facet van het onderwijs een dynamisch proces van veranderingen op gang is gekomen.

We hebben geprobeerd, de ontwikkelingen bij te houden. Cursussen, e.d. noemde ik al. Dat zijn er heel wat geweest. Het name in de periode van Meester de Vries nam dit soms extreme vormen aan. Daarnaast hadden we dan nog onze gezamenlijke werkmiddagen (na schooltijd) met Kollumerwaag en bijdelijk met Dokkum. We ontwierpen niet alleen nieuwe hulpmiddelen voor het onderwijs, maar we maakten ze ook zelf. Als rayonschool van Kollumerwaag waren we ingeschakeld bij het Chr. Pedagogisch Studiecentrum als contactpunt.

Denk nu niet, dat het daar altijd ging, zoals ik hiervoor schetste. Integendeel, we hebben in Beekbergen en in Amersfoort bijzonder waardevolle conferenties meegemaakt en het heeft ons buitengewoon gestimuleerd, om bezig te blijven met alle vraagstukken en problemen, die anno nu waren met de ontwikkelingen op onderwijsgebied.

Achter: Belinda Alma, Meester Klijnstra, Frederik Kamstra,
 Bokkie Kooistra, Rienk Toorman, Fiepke Huisma,
 Bert Huiderma, Geert de Haan, Fjitske Postma,
 Anneke Dillema.

Voor: Folke Snijder, Monique Rosendal, Joubkje Boersma,
 Atkie Bruining, Renske Veenstra, Wiepie Hoekstra,
 Lia Beiboer, Jolanda Detmar.

Foto - 1980 -

Op 2 mei 1962 is de heer W. Jongasma voor het eerst *
 na lange tijd weer aanwezig op de bestuursver-
 gadering. Hij wordt van harte welkom geheten
 nadat hij ongeveer anderhalf jaar door ziekte ver-
 hinderd was geweest en hij wordt gelukgewenst
 met zijn voorspoedig herstel.

Al het voorgaande is natuurlijk onlosmakelijk verbonden met datgene, wat er aan ontwikkelingen in de maatschappelijke structuren plaatsvond enerzijds en aan de andere kant werd het beïnvloed en geactiveerd door wat er uitgewerkt werd op het gebied van de wetgeving. De mammoeth. wet van minister Cals, de contouren-nota's van minister van Kemenade, beide getuigend van een zeer progressieve opstelling en de wat meer terughoudende, hier en daar wat trainierende aanpak van de tegenwoordige minister Pais (gezien de huidige situatie is dit geen wonder, want elke minister is momenteel financieel aan handen en voeten gebonden).

Naast dit alles - en daar boven uit - klinkt steeds sterker de roep om berinning. Berinning op de identiteit van de Christelijke school. De vakorganisatie, het wetenschappelijk centrum, artikelen in verschillende bladen, brochures drukken ons telkens weer met de neus op de werkelijk essentiële vragen. Wat is de werkelijke inhoud van het christelijk onderwijs? Wat vinden we belangrijker: de leerstof of het kind? Beoordelen we het kind louter en alleen naar zijn prestaties, of zijn we bereid het kind te waarderen als een uniek schepsel met geheel eigen kwaliteiten? Gaan we ons gemakshalve maar conformeren

aan de eisen, die een consumptieve maatschappij stelt, of zijn we bereid te rechten voor en te streven naar een grondige mentaliteitsverandering? Als er iets werkelijk noodzakelijk is, dan toch wel deze berinning. En dan is het daarnaast ook hard nodig om te onderzoeken, langs welke wegen men het leerproces efficiënter kan doen verlopen.

Het zal duidelijk zijn, dat de beschikbare tijd voor het leerproces ingekort wordt, als men werkelijk serieus bezig

Meester

Mag wel
wat vaker naar
de we Want ze
is een beetje in
de diré En dan
komt het zo maar
in eens

Rechter: Folkje Huidersma, Meester v.d. Bij, Gerrit Snijder,
 Andries Faber, Lucie Weddinga, Klazien Couperus,
 Femke Kloosterman, Cene Jagersma, Cor Bruining,
 Anne Mariska Troost, Annet Nicolai, Janneke Brandsma,
 Antje Huiderma, Minne Posthumus, Abie v.d. Werf.
Voor: Fienke Bruining, Willem Nicolai, Gerhardt Wijma,
 Wiebe Detmar, Jan Dillema, Gaaske Bosma, Ate Heidebuurt,
 Gerrit Veenstra, Grietje de Vries.

Foto - 1980 -

De gemeentelijke bijdrage per leerling is intussen
 gestegen tot het formidabele bedrag van f 520.-
 Herinnert u zich nog de f 8,64 uit het jaar 1937?

*

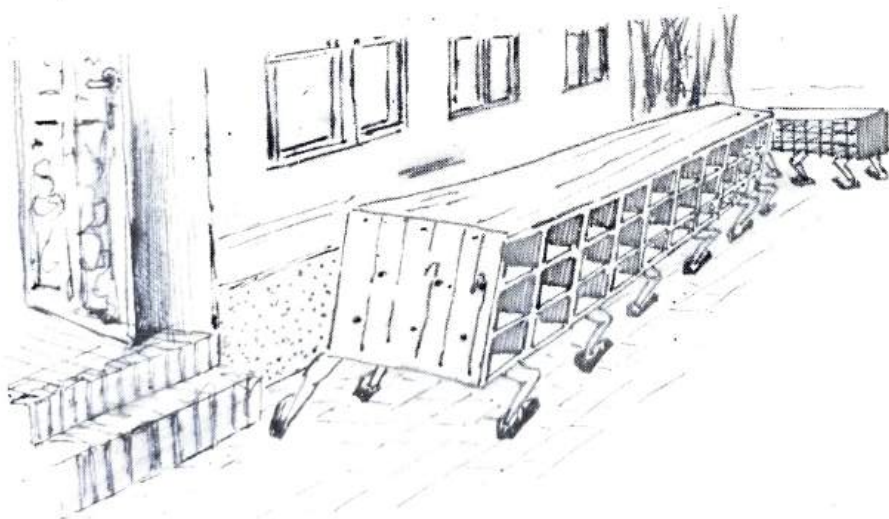
„Meester zal eens invermeren, of wij ook weer
 een vierde leerkracht kunnen aanwerven.”

*

wil zijn met de hiervoor gestelde zaken. Natuurlijk kan een aantal van die dingen integraal met de leerstofaanbieding en -verwerking gerealiseerd worden. Maar wil men aan de kinderen ook de mogelijkheid geven om kennis te nemen van ideële waarden, dan zal dat tijd vragen. En nu is er in de loop der jaren, bijna onmerkbaar, al 'n grote verandering gekomen, wat de beschikbare tijd betreft, dat daar eigenlijk niet meer aan geknabbeld kan of mag worden. Denkt u even mee?

'N 40-50 jaar geleden was het aantal uren, dat men per jaar les gaf, nog 1300. Door steeds langer wordende vacantes, hele zaterdag vrij, vrije woensdagmiddag is dit aantal uren teruggebracht tot 1020! Dat betekent dus ± 300 uren minder, of anders gezegd: we gaan ongeveer 10 à 12 weken minder naar school per jaar. Het zal duidelijk zijn, dat er intensief gewerkt moet worden, wil men resultaten bereiken, die enigermate acceptabel zijn.

* De voorzitter deelt mee, dat de klompenbakken uit de oude school verdwenen zijn en „ dat één re

verkocht heeft voor f16.-; het Bestuur zal het maar blauw-blauw laten...

Wie die één nou eens geweest is?

Maar dan zijn we er nog niet; terwijl aan de ene kant het aantal uren ineenschrompelt, dikt aan de andere zijde het vakkenpakket behoorlijk uit. Want gymnastiek, verkeers- onderwijs, handenarbeid en Fries stonden vroeger niet op het

Achter: Mevr. E. W. F. Sijthema-Mienhuis (part. time), Wijke Meersma,
Pietje Veenstra, Aukje Kooistra, Pinnie Bruining, Annita
Steringa, Jellie Detmar, Ate Wijma, Wopke Kuudema,
Meester Wiersma, Karst Kamstra.

Voor: Adr. Dillema, Cor Heins, Janna v. d. Hei, Boukje Veenstra,
Sierd Hamstra, Johan Detmar.

Foto - 1980 -

M.

Brenger dezes
was gisteren vertrokken
hinderd de school te
bezoeken omdat hij
een zwellende roek
heeft.

Hoogachtend

programma. Ik zie, dat op deze manier de taak van het personeel naar twee kanten wordt verwaard. Het is dan ook geen wonder, dat veel leerkrachten zich hoe langer hoe meer gefrustreerd gaan voelen, omdat ze geen kans zien, dat ze bereiken, wat ze zich eigenlijk hadden voorgesteld.

Laten we hopen, dat er door gezamenlijke inspanning oplossingen worden gevonden, waardoor het in de toekomst mogelijk zou worden, het gegeven onderwijs optimaal effect te laten sorteren. Alleen..... als ik dan minister Pais hoor zeggen, dat hij denkt aan „computergestuurd” onderwijs, dan krijg ik de bibbers.

Laten we vooral ook hopen, dat het toch in de toekomst echt Christelijk onderwijs mag blijven; dit is niet afhankelijk.

Het personeel
anno 1980.

Achter:

Heer. E. W. F. Sykema -
Mienhuis,
Heer. E. Habronann -
Veenhuis,
Meister H. v. d. Bij.

Voor:

Meester H. Klijnsma,
Meester P. Wiersma.

Achter: Meester Wiersma, Jellie v.d. Woude, Hillie Huisma,
Janke Wiersma, Grietje Kobus, Joerd Meersma.
Voor: Ruus Dijksterhuis, Arie Marinus, Barbera Faber,
Arie Detmar, Henk Beiboer.

Foto - 1980 -

Toen meester S.v.d. Kwag, zo *
rond de jaren '60/'61 een poosje
met ziekteverlof was, kregen
we hulp van zijn zwager, een
broer van Mevr. v.d. Kwag. Dit
was Meester H.v.d. Kwag. Na
afloop van die periode wilde
het bestuur hem als blijk van
erkentelijkheid een boekenbon aanbieden, maar betrok-
kene gaf te kennen „ dat hij liever een kistje sigaren
als plaatsvervanger wou hebben. ”

lijk van de naam, die de school draagt; dat kan een vlag zijn, die de lading moet dekken. Dit echt Christelijke is ook niet bepaald door de boeken, die men gebruikt (hoewel dat natuurlijk zeker belangrijk is). Nee, of een school echt een Christelijke school is, wordt bepaald door de ouders, die hun eisen mogen stellen, door het bestuur, dat deze eisen moet onderschrijven en door het personeel, dat aan deze eisen gehoor moet geven en ze in praktijk moet brengen. Gezamenlijk werken aan en voor een christelijke school was, is, en zal hopelijk altijd een zegen zijn en blijven.

Hoofden der school. Niet meer dan vier hoofden heeft onze school in de afgelopen 75 jaar gekend. Over het eerste hoofd, de heer J. Strating bent u wel voldoende ingelicht. Nu wil ik niet nalaten, om over de andere drie, met wie ik heb mogen samenwerken, toch enkele woorden te schrijven.

Meester v.d. Kwaaq stond hier al ongeveer vijftien jaar aan school, toen ik werd benoemd. Naar ik wel eens van hem heb gehoord, had hij de moeilijkste periode uit zijn loopbaan hier toen achter de rug. Die was geweest, toen ook in IJsselkerk kerkelijke onenigheid ontstond. Hij was een man des vredes en het heeft hem ongelooflijk veel moeite gekost om op dat moment een keuze te doen. De verhoudingen, die eerst nogal hevig verstoord waren, werden na verloop van tijd, gelukkig weer aanzienlijk beter. Persoonlijk heb ik gedurende 12 jaar in een prima verstandhouding met hem mogen samenwerken. Na zijn pensionering in 1962 heeft hij, samen met zijn vrouw, nog meer dan zestien jaar in Buitenpost mogen genieten van een welverdiende rust. Op 31 januari 1979 is hij overleden op de leeftijd van 80 jaar. Hij werd ook in Buitenpost ter aarde besteld. Gedurende zijn 27 jarig hoofdschap was hij niet alleen schoolmeester. Steeds was hij zeer actief op kerkelijk terrein. Gedurende vele jaren en vele perioden heeft hij als ouderling de Gereformeerde Kerk alhier mogen dienen. Daarnaast bewoog hij zich ook zeer nadrukkelijk op politiek terrein. Vergaderingen in en buiten het

Richter: H. Klijnstra (ond.), H. v. d. Bij (ond.), J. Bijma (ond.), W. Couperus,
(ondercomm.), T. v. d. Werf (ondercomm.)
Medden: R. Wiersma (hfd. d. sch.), W. Kamminga (aftr. best. lid), K. Veenstra (aftr.
best. lid), Mev. A. Bleeker (ond'ers), Mevr. Nicolai (ondercomm.).
Voor: Joh. Boersma (best. lid), Mevr. v. d. Wal (secc'esse), W. v. d. Bij (voorz.),
Mevr. Kooistra (best. lid), C. J. Bruining (penn. n.). Foto: L. A. v. d. Bij - 1981 -

Het bestuur van de
Geref. Schoolvereniging te Twijzel
heeft benoemd tot

ERE VOORZITTER

de heer C. J. Bruining

voor de grote trouw en toewijding,
waarmee hij gedurende **35** jaren,
als lid en als voorzitter, de belan-
gen van de school heeft gediend.

Namens het bestuur:

Twijzel, 12-6-1989.

R. Wiersma
voorz.
C. J. Bruining
secc.

lijk van de naam, die de school draagt; dat kan een vlag zijn, die de lading moet dekken. Dit echt Christelijke is ook niet bepaald door de boeken, die men gebruikt (hoewel dat natuurlijk zeker belangrijk is). Nee, of een school echt een Christelijke school is, wordt bepaald door de ouders, die hun eisen mogen stellen, door het bestuur, dat deze eisen moet ondersteunen en door het personeel, dat aan deze eisen gehoor moet geven en ze in praktijk moet brengen. Geramenlijk werken aan en voor een christelijke school was, is, en zal hopelijk altijd een zegen zijn en blijven.

Hoofden der school. Niet meer dan vier hoofden heeft onze school in de afgelopen 75 jaar gekend. Over het eerste hoofd, de heer J. Strating bent u wel voldoende ingelicht. Nu wil ik niet nalaten, om over de andere drie, met wie ik heb mogen samenwerken, toch enkele woorden te schrijven.

Meester v. d. Kuwaag stond hier al ongeveer vijftien jaar aan school, toen ik werd benoemd. Naar ik wel eens van hem heb gehoord, had hij de moeilijkste periode uit zijn loopbaan hier toen achter de rug. Die was geweest, toen ook in Twijzel kerkelijke onenigheid ontstond. Hij was een man des vredes en het heeft hem ongelooflijk veel moeite gekost om op dat moment een keuze te doen. De verhoudingen, die eerst nogal hevig verstoord waren, werden na verloop van tijd, gelukkig weer aanzienlijk beter. Persoonlijk heb ik gedurende 12 jaar in een prima verstandhouding met hem mogen samenwerken. Na zijn pensionering in 1962 heeft hij, samen met zijn vrouw, nog meer dan zestien jaar in Buitenpost mogen genieten van een welverdiende rust. Op 31 januari 1979 is hij overleden op de leeftijd van 80 jaar. Hij werd ook in Buitenpost ter aarde besteld. Gedurende zijn 27 jarig hoofdschap was hij niet alleen schoolmeester. Steeds was hij zeer actief op kerkelijk terrein. Gedurende vele jaren en vele perioden heeft hij als ouderling de Gereformeerde Kerk alhier mogen dienen. Daarnaast bewoog hij zich ook zeer nadrukkelijk op politiek terrein. Vergaderingen in en buiten het

Alle drie Christenen, zich bewust van de grote verantwoor-
delijkheid, die dit beroep met zich meebrengt.

Alle drie steeds bezig voor het welzijn van de school,
elk op zijn geheel eigen wijze.

Alle drie persoonlijkheden, ieder met zijn eigen karakter en zijn eigen manier van opbreiden.

Ik ben blij, met alle drie te hebben mogen samen-
werken en ook ben ik blij, dat ze zo verschillend waren.
Want stel je voor - ruim 31 jaar werk ik hier nu en als
ik nou al die jaren nou ja, u begrijpt me wel, hè?
„Verandering van spijs doet eten.”

Weim, geachte lezers, (hoor mij nou - het klinkt haast, of de heer Strating aan het woord is) dit was dan in het... (nee, kort kan ik moeilijk zeggen!)... dit was dan in het- (lang gaat ook niet, want dan is het net, of je over een avondjapon praat!).... dit was dan, wat ik in verband met het 75 jarig jubileum even (nou?) op papier wilde zetten. Ik wil als slot nog een zin schrijven.

Hoge het onderwijs, dat nu en in de toekomst aan deze school gegeven wordt, de kinderen brengen op de weg, die naar het Leven leidt.

Registers. —.

Bestuursleden.
1899 1900

Ds. G. J. Weijenberg	1899 - 1906	} Bestuur, gekozen tijdens de oprichtings- vergadering in 1899.
J. Postma	1899 - 1900	
M. Dijkstra	1899 - 1903	
G. W. Kootstra	1899	
O. v. d. Veen	1899 - 1903	

G. Bijker	1900 - 1906
S. Riedstra	1903 - 1904
W. Kamminga	1903 - 1906
Joh. Brandsma	1904 - 1909

Ds. G. J. Weijenberg	} Bestuur in functie bij de opening van de school in 1905.
J. Postma	
G. Bijker	
W. Kamminga	
Joh. Brandsma	

A. Nicolai Rzn.	1906 - 1911	
G. Postma Rzn.	1906 - 1909	
R. Hoekstra	1906 - 1908	
F. Bosma	1907 - 1909	
J. v. d. Veen	1908 - 1913	
J. Hook	1908 - 1921	
S. Jagersma	1909 - 1911	
B. v. d. Meer	1910 - 1920	
Ej. Hoekstra	1911 - 1920	
S. Algra	1911 - 1912	
S. Fop	1912 - 1930	
H. F. v. d. Wal	1913 - 1918	1932 - 1934
Andr. Nicolai	1919 - 1920	1931 - 1952
H. Brouwer	1920 - 1926	1932 - 1940
B. Henstra	1921 - 1936	
Joh. Boersma	1921 - 1942	
Gj. v. d. Wal	1921 - 1932	

Anne de Haan	1926 - 1931	1934 - 1950	°
J. Jacobi	1930 - 1932		
Joh. Boersma	voorz.	} Bestuursleden, zitting hebbend bij 25-jarig bestaan van de school in 1930	
Gj. v. d. Wal	seccr.		
B. Hensstra	penn.		
Anne de Haan			
J. Jacobi			
C.F. Bruining	1935 - 1946	1952 - 1969	°
A. Fol	1943 - 1949		
E. Reitsma	1946 - 1951	1953 - 1961	1963 - 1966 °
S. de Vries	1948 - 1954		°
H. Bouwman	1948 - 1953	1955 - 1963	°
P. de Jong	1948 - 1955		°
W. v. d. Woude	1949 - 1956	1969 - 1979	°
W. Nicolai	1951 - 1959		°
Jac. Zuidersma	1952 - 1954		°
R. Waltje	1954 - 1962		°
W. Jongasma	1954 - 1965		°
C.F. Bruining	voorz.	} Bestuursleden, zitting hebbend bij 50-jarig bestaan van de school in 1955	
H. Bouwman	2 ^e voorz.		
W. Jongasma	seccr.		
E. Reitsma	penn.		
W. v. d. Woude			
W. Nicolai			
R. Waltje			
A. Brouwer	1956 - 1958		
Abel de Haan	1958 - 1965		°
K. Veenstra	1959 - 1966	1970 - 1980	°
R. Boersma	1961 - 1974		°
A. Gietema	1962 - 1974		°
H. Postma	1966 - 1970		
W. v. d. Bij	1966 - 1971	1974 - heden	°
Joh. Heetsma	1967 - 1969		
W. Kamminga	1971 - 1980		°

Hevr. W. Hoekstra	1974 - 1976	°
Hevr. A. v. d. Wal	1976 - heden	°
Hevr. Fj. Kooistra	1979 - heden	°
Joh. Boersma	1980 - heden	°
C. Bruining	1980 - heden	°

W. v. d. Bij	voorz.	} Bestuur, zitting hebbend bij t 75-jarig bestaan van de school in 1980.
Joh. Boersma	2 ^{de} voorz.	
Hevr. A. v. d. Wal	secr. esse	
C. Bruining	penn.	
Hevr. Fj. Kooistra		

De *gemarkeerde personen vindt u ergens op een foto.

In de, voor 't eerst benoemde
oudercommissie, namen in
1978 zitting:

J. v. d. Werf	1978 - heden	} ouders
Hevr. N. Nicolai Tol	1978 - heden	
Hevr. J. Bruining-Nicolai	1978 - 1981 +	
W. Couperus	1978 - heden	
W. v. d. Bij	1978 - heden	- bestuur
H. v. d. Bij	1978 - 1979	- personeel
H. Klijnstra	1979 - 1981	- personeel.

Voorzitters schoolbestuur: Ds. G. J. Weijenbergh, J. Postma,
J. Hooft, Joh. Boersma, Anne de Haan, H. Bouwman, C. F. Bruining,
W. v. d. Woude, R. Boersma, W. v. d. Bij

Secretarissen: M. Dijkstra, Joh. Brandsma, G. Postma Rzn.
S. Jagersma, G. J. v. d. Wal, B. v. d. Meer, Andr. Nicolai, H. Brouwer,
P. de Jong, W. Jongsma, K. Veenstra, W. v. d. Bij, W. Kamminga,
Hevr. A. v. d. Wal.

Penningmeesters: O. v. d. Veen, G. Bijker, Joh. Brandsma,
A. Nicolai Rzn. Fj. Hoekstra, S. Top, J. Jacobi, Andr. Nicolai,
E. Reitsma, S. de Vries, H. Postma, K. Veenstra, C. J. Bruining.

Onderwijzend Personeel.

1905

1980

(H) - Handwerkonderwijzers.

J. Strating	1905 - 1934	o
Mej. M. Langhout	1905 - 1908	o
B. Koelmans	1908 - 1909	
H. Duijst	1909 - 1940	o
Mej. H. Sipkema (H.)	1908 - 1913	o
A. Smit	1910 - 1911	o
R. Visser	1911 - 1921	o
P. Koelmans	1921 - 1924	o
Mej. J. de Graaf (H.)	1913 - 1923	o
A. v. d. Meer	1913 - 1918	o
A. Toornstra	1913 - 1916	o
M. de Vries	1924 - 1925	o
Y. Eekhof	1925 - 1932	o
Mej. B. Zwart (H.)	1923 - 1936	o
Mej. A. Goedhuis (H.)	1927	o
Siebenza	1924	
H. F. Wouda	1932 - 1964	o
Eisma	1932	
J. Holwerda	1934 - 1946	o
C. J. C. Koppe	1934	
J. Shulp	1935	
J. v. d. Kwaaq	1935 - 1962	o
Mej. S. J. Ferpstra (H.)	1936 - 1940	o
J. v. d. Veen	1936 - 1937	
v. d. Meer	1937 - 1938	
Hoekstra	1939	
Mej. B. Rosier	1940 - 1945	o
Mej. R. Paulusma (H.)	1940	
H. Bijma	1940 - 1941	o
Mej. J. Brouwer (H.)	1941 - 1945	o
W. Groendijk	1942 - 1943	
B. v. d. Meer	1941 - 1946	o

25 jarig jubileum

J. Strating
H. Duijst
Y. Eekhof
Mej. B. Zwart (H.)

Hoofd der school waren:

J. Strating	1905 - 1934
S.v.d. Kwaaq	1935 - 1962
W. de Vries	1962 - 1973
R. Wiersma	1973 - heden.

Lange dienstverbanden:

H. F. Wouda	1932 - 1964.	32½ jaar
H. v. d. Bij	1950 - heden	31½ jaar
H. Duyst	1909 - 1940	31 jaar
J. Strating	1905 - 1934	29 jaar
S.v.d. Kwaaq	1935 - 1962	27 jaar.

Wie maakten de school schoon?

S. Stel	1905 - 1911
vr. H. Kootstra	1911 - 1922
vr. B. Hiemstra	1922 - 1945
wed. Bloemhof	1945 - 1950
J. Bouius	1950 - 1954
H. v. d. Boon	1954 - 1956
vr. J. Zuiderma	1956 - 1965
mej. L. de Haan	1965 - 1968
H. Rehker	1968 - 1973
vr. C. Heins	1973 - 1976
vr. A. v. d. Veen	1976.

Hartelijk dank aan allen, die foto's beschikbaar stelden.

Hartelijk dank ook aan allen, die andere materialen wilden lenen, zodat ik daar gebruik van kon maken.

Hartelijk dank aan allen, die op enigerlei wijze me hebben geholpen, om dit boek te maken tot wat het is.

Genstotte nog een notitie, die komt als het zout, wanneer het ei al verorberd is:

„Alle foto's moet u bekijken van links naar rechts.

Maar dat had u intussen al ontdekt, denk ik.

Antwoord:

Als u tot hier gekomen bent, dan wil ik u danken, dat u de moeite hebt genomen, om dit toch nog al lijvige boekwerk door te lezen. Als het u gezamen is bij het lezen, zoals het mij ging bij het samenstellen, dan zult u er waarschijnlijk steeds meer plezier in gekregen hebben. Daarnaast zal u ook duidelijk geworden zijn, hoe betrekkelijk en hoe onzeker het menselijk leven is. Als ik nou eens alleen de nog in leven zijnde personen had opgenomen, hoe heel anders zou het boek er dan hebben uitgezien.

Zou het er mooier, aantrekkelijker, vriendelijker door geworden zijn. Ik denk het niet. Is 't niet juist zo, dat het zien van wat je dierbaar was, vaak blijde herinneringen oproept? Het kan wel even pijn doen, maar het is niet een pijn, die je kapot maakt.

Denkt u er om, dat dit boek ook vooral bekeken wordt met de kinderen, de kinderen van nu. Straks - over tien of 20 jaar zullen ze het met andere ogen bekijken dan nu. Maar het zal voor hen en voor u zelf steeds aan waarde winnen. Want zoals een stuk „antiek“ zijn waarde ontleent aan het feit, dat het iets is van vroeger, dat het een historie heeft, dat het iets vertelt van de mens en de situatie van toen, zo geeft ook dit boek een brok historie weer, zo vertelt ook dit boek van mensen en van hun moeilijkheden en hun wreugden in de tijd, die achter ons ligt, die voorgoed voorbij is. Misschien is dat „voorgoed voorbij“ iets minder onverbiddelijk, als u het boek nog eens doorloopt.

Went zij, die zingen, leven nog, dank zij onse Heer.

Gwijzel, mei, 1901.

Inhoud:

blz.

Voorwoord.

3

Gedenkboekje - J. Strating.

11.

Overzicht - H. v. d. Bij.

De dertiger jaren.

A. Symptomen van een crisistijd.

65

B. Veel leerlingen, maar

81

C. Het vierde lokaal.

(Vreugde en verdriet).

95

1940-1945 en de 10 jaren daarna.

A. Oorlog en bezetting en de naweën daarvan.

115

B. Plannen voor Schoolbouw.

(Hier en elders.)

131

C. Personeels. perikelen

en jubileumviering.

145

De laatste kwart- eeuw.

A. Afronding van de bouwplannen.

159

1. Vrijgemaakt Gereformeerde
Streekschool.

159

2. Kleuterschool.

161

3. C. N. S. Kook-tertille.

163

4. Eigen nieuwe school.

167

B. Veranderingen.

Maatschappij.

183

Mentaliteit.

187

Onderwijs.

191

Hoofden der school.

203

Registers.

207

Nawoord.

221

Inhoud.

223.